

T.C.
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
MÜZİK EĞİTİMİ BİLİM DALI

GÜZEL SANATLAR LİSELERİNDE ŞELPE TEKNİĞİ
KULLANIMINA YÖNELİK ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERT BALCI

TEZ DANIŞMANI
Dr. Öğr. Üyesi İsmail SÖZEN

BOLU, OCAK - 2023

KABUL VE ONAY SAYFASI

Mert BALCI tarafından hazırlanan “GÜZEL SANATLAR LİSELERİNDE ŞELPE TEKNİĞİ KULLANIMINA YÖNELİK ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ” adlı tez çalışması jürimiz tarafından Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Eğitimi Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak oy birliği/ oy çokluğuyla kabul edilmiştir. 13/01/2023

Jüri Üyeleri

İmza

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi İsmail Sözen
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

.....

Üye
Prof. Dr. Ahmet Serkan ECE
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

.....

Üye
Doç. Dr. Mehmet Ali ÖZDEMİR
Marmara Üniversitesi

.....

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Onayı

Prof. Dr. İbrahim KÜRTÜL
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir,

aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Teze ilişkin __/__/__ tarihinde Turnitin adlı intihal tespit programından enstitü müdürlüğünce belirlenen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan benzerlik raporuna göre, tezin benzerlik oranı % __ olarak tespit edilmiştir.

Bu çalışma için ____ Araştırmalar Etik Kurulundan ____ sayısı ile etik izin alınmıştır. (Eğer varsa yazınız, yoksa siliniz)

.....

MERT BALCI

ÖZET

GÜZEL SANATLAR LİSELERİNDE ŞELPE TEKNİĞİ KULLANIMINA YÖNELİK ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERT BALCI

BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
MÜZİK EĞİTİMİ BİLİM DALI
(TEZ DANIŞMANI: DR. ÖĞR.ÜYESİ İSMAİL SÖZEN)

BOLU, OCAK - 2023

75 + LXXV

Bu araştırmanın amacı, Güzel Sanatlar Liselerinde verilen bağlama dersinde şelpe tekniğinin kullanım durumunun incelenmesi, ve öğretmen görüşleri doğrultusunda şelpe tekniğinin bağlama eğitimindeki yeri, işlevi, gerekliliği ve öğretmen yeterliklerine dikkat çekmektir.

Araştırmanın deseni tarama deseni olarak kurgulanarak, küme örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Örneklem grubu, Türkiye'nin 7 farklı coğrafi bölgesinin her birinden 4, toplamda 28 Güzel Sanatlar Lisesindeki 40 bağlama öğretmeni ile oluşturulmuştur. Araştırmacı tarafından geliştirilen nicel veri toplama aracı, Güzel Sanatlar Lisesi bağlama öğretmenlerine "Google Forms" aracılığıyla geliştirilen anket ile uygulanmıştır. Ankete verilen yanıtlar gruplar halinde ayrılarak tablolastırılmış, elde edilen veriler ise yüzde frekans değerleri kullanılarak yorumlanmıştır. Araştırmanın bulgularından yola çıkarak, şelpe tekniğinin bağlama eğitiminde önemli bir yere sahip olduğu ; şelpe tekniğinin bağlama eğitiminde işlevsel olması gerektiği ; bu tekniğin bağlama eğitiminde yer alması gerektiği fakat bağlama öğretmenlerinin şelpe tekniğinin öğretimi ve kullanımı konusunda yeterliklerinin düşük olduğu ile ilgili sonuçlara ulaşılmıştır.

ANAHTAR KELİMELELER: Şelpe Tekniği, Bağlama eğitimi, Güzel Sanatlar Lisesi Bağlama Eğitimi, Öğretmen Görüşleri,

ABSTRACT

EVALUATION OF TEACHER’S OPINIONS ON USING THE SELPE TECHNIQUE IN FINE ARTS HISH SCHOOLS

MSC THESIS

MERT BALCI

BOLU ABANT İZZET BAYSAL UNIVERSITY

INSTITUTE OF GRADUATE STUDIES

DEPARTMENT OF MUSIC EDUCATION

(SUPERVISOR: ASST. PROF İSMAİL SÖZEN)

BOLU, JANUARY 2023

75 + LXXV

The aim of this research is to examine the use of the selpe technique in the baglama lesson given in Fine Arts High Schools, and to draw attention to the place, function, necessity and teacher competencies of the selpe technique in baglama education in line with the opinions of the teachers.

The pattern of the research was designed in scanning design and cluster sampling method was used. The sample group consisted of 40 baglama teachers from 28 Fine Arts High Schools, 4 from 7 different geographical regions of Turkey. The quantitative data collection tool developed by the researcher was applied to the Fine Arts High School teachers with the questionnaire developed through “Google Forms”. The answers given to the questionnaire were divided into groups and tabulated, and the obtained data were interpreted using percentage frequency values. Based on the findings of the research, it was stated that the selpe technique has an important place in baglama training; that the selpe technique should be functional in baglama training; It was concluded that this technique should be included in baglama training, but that baglama teachers' proficiency in teaching and using the selpe technique is low.

KEYWORDS: Selpe Technique, Bağlama Training, Fine Arts High School
Balgama Education, Teacher Opinions

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
KABUL VE ONAY SAYFASI	iii
ETİK BEYAN	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLO LİSTESİ	ix
KISALTMA VE SEMBOLLER LİSTESİ	x
TEŞEKKÜR	xi
1. GİRİŞ	1
1.1 Problem Durumu	1
1.2 Problem Sorusu	4
1.3 Araştırmanın Amacı	4
1.4 Alt Problemler	5
1.5 Araştırmanın Önemi	5
1.6 Araştırmanın Sınırlılıkları	6
1.7 Sayıtlar	6
1.8 Tanımlar	6
2. ARAŞTIRMANIN KURAMSAL TEMELİ VE İLGİLİ	
ARAŞTIRMALAR	7
2.1 Kuramsal Çerçeve	7
2.1.1 Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri	7
2.1.2 Güzel Sanatlar Liselerinde Çalgı ve Bağlama Eğitimi	7
2.1.3 Bağlama	10
2.1.3.1 Bağlama Ailesi	13
2.1.3.1.1 Meydan Sazı	13
2.1.3.1.2 Divan Sazı	13
2.1.3.1.3 Bağlama	13
2.1.3.1.4 Tanbura	14
2.1.3.1.5 Çöğür	14
2.1.3.1.6 Cura Bağlama	14
2.1.3.1.7 Cura	14
2.1.3.1.8 Üç Telli	14
2.1.3.1.9 İki Telli	15
2.1.4 Bağlamada Tavrılar ve İcra Teknikleri	15
2.1.4.1 Zeybek Tavrı	15
2.1.4.2 Teke Tavrı	16
2.1.4.3 Konya Tavrı	16
2.1.4.4 Silifke Tavrı	17
2.1.4.5 Yozgat (Sürmeli) Tavrı	18
2.1.4.6 Kayseri Tavrı	18

2.1.4.7 Şelpe (El ile Çalma)Tekniği.....	19
2.1.4.7.1 Şelpe’de Sağ El Tekniği	21
2.1.4.7.2 Şelpe’de Sol El Tekniği	24
2.2 İlgili Literatür.....	30
3. YÖNTEM.....	38
3.1 Araştırmanın Deseni	38
3.2 Evren ve Örneklem	38
3.3 Veri Toplama Aracı	42
3.4 Verilerin Toplanması	43
3.5 Verilerin Analizi	43
4. BULGULAR VE YORUM	44
4.1 Birinci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum	44
4.2 İkinci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum	46
4.3 Üçüncü Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum	51
4.4 Dördüncü Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum.....	53
5. SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER	56
5.1 Sonuç ve Tartışma	56
5.1.1 Birinci Alt Problem Sorusuna Yönelik Sonuçlar	56
5.1.2 İkinci Alt Problem Sorusuna Yönelik Sonuçlar	57
5.1.3 Üçüncü Alt Problem Sorusuna Yönelik Sonuçlar	58
5.1.4 Dördüncü Alt Problem Sorusuna Yönelik Sonuçlar.....	59
5.2 Öneriler.....	60
5.2.1 Şelpe Tekniğine Yönelik Öneriler	60
5.2.2 Gelecekte Yapılacak Çalışmalara Yönelik Öneriler.....	61
6. KAYNAKLAR.....	63
7. ŞEKİLLER KAYNAKÇASI	67
8. EKLER.....	68

TABLO LİSTESİ

Sayfa

Tablo 3.1 Örneklem grubunda yer alan öğretmenlerin görev yaptıkları okullar, okulların yer aldığı coğrafi bölgeler ve öğretmen sayıları	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Tablo 3.2 Örneklem grubundaki öğretmenlerin öğrenim durumları ve mezun oldukları programların dağılımları	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Tablo 3.3 Örneklem grubundaki öğretmenlerin, bağlama eğitimi verme, müzik öğretmenliği ve GSL hizmet sürelerinin dağılımları.....	39
Tablo 3.4 Öğretmen Görüşleri Anketi Soru Dağılımları.....	40
Tablo 4.1 Örneklem grubundaki bağlama öğretmenlerinin “şelpe tekniğinin GSL’deki bağlama müfredatında yer alması ve etüt-eser çalma konularına” ait yanıtlarının yüzde ve frekans dağılımlar	43
Tablo 4.2 Örneklem grubundaki bağlama öğretmenlerinin “öğrencilerin şelpe tekniği ile ilgili bilgi düzeylerine” ait yanıtlarının yüzde ve frekans dağılımları	44
Tablo 4.3 Örneklem grubundaki bağlama öğretmenlerinin “şelpe tekniğini hangi düzeyde kullandıkları ve öğrencilere ne derece yönlendirme yaptıklarına” ait yanıtlarının yüzde ve frekans dağılımları.....	45
Tablo 4.4 Örneklem grubundaki bağlama öğretmenlerinin “şelpe tekniğinin öğrencilerin enstrüman çalmadaki sürecine, temel bağlama çalma eğitimi durumlarına ve eski programdaki GSL kitabının kullanımına” ait yanıtlarının yüzde ve frekans dağılımları.....	46
Tablo 4.5 Örneklem grubundaki bağlama öğretmenlerinin “kullandıkları kaynaklara” ait yanıtlarının yüzde ve frekans dağılımları	48
Tablo 4.6 Örneklem grubundaki bağlama öğretmenlerinin “tercih ettikleri nota yazımına” ait yanıtlarının yüzde ve frekans dağılımları	48
Tablo 4.7 Örneklem grubundaki bağlama öğretmenlerinin “öğrencilerin şelpe tekniğini kullanma durumlarının ve tanınmasının öğrenciye katkılarına” ait yanıtlarının yüzde ve frekans dağılımları.....	49
Tablo 4.8 Örneklem grubundaki bağlama öğretmenlerinin “Şelpe tekniğinin GSL’de öğrenimine başlanması gereken sınıf düzeyine” ait yanıtlarının yüzde ve frekans dağılımları	51
Tablo 4.9 Örneklem grubundaki bağlama öğretmenlerinin “bireysel şelpe eğitim durumlarına” ait yanıtlarının yüzde ve frekans dağılımları	51
Tablo 4.10 Örneklem grubundaki bağlama öğretmenlerinin “şelpe tekniğine hakimiyet ve yeterlilik durumlarına” ait yanıtlarının yüzde ve frekans dağılımları	52
Tablo 4.11 Örneklem grubundaki bağlama öğretmenlerinin “şelpe tekniğinin eğitimini alma durumlarına” ait yanıtlarının yüzde ve frekans dağılımları	53

KISALTMA VE SEMBOLLER LİSTESİ

GSL	: Güzel Sanatlar Lisesi
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
CM	: Santimetre

TEŞEKKÜR

Bu konuyu çalışmamdaki en büyük nedenlerden biri, benim bu tekniğe olan ilgimdi, fakat bu tekniği bana yeterince öğretene biri olmadığı için hep kendi çabalarım ve örnek aldığım insanları izleyerek bu tekniğe olan merakımı gidermeye çalıştım, en başa dönecek olursak;

Henüz 10-11 yaşlarımda bağlama çalmaya başladım ve biraz yol aldıktan sonra bir konserde henüz bu tekniğin ismini bile bilmiyorken, şelpe tekniği ile bağlama çalan birinin olduğu gördüm ve oldukça ilgimi çekti, daha sonra kendi çabalarım bu tekniği taklit ederek çalmaya çalıştım. Kendi kedime uğraşlarım meyvesini veriyordu fakat doğru veya yanlış yaptığım hakkında bir fikrim yoktu, o zamanlar bağlama kursuna gittiğim hocalarım da bir yönlendirme yapamıyordu dolayısıyla bu tekniği fazla geliştiremiyordum. 14 yaşında Güzel Sanatlar Lisesini kazandım ve önceden az da olsa temellerini attığım bağlamayı yine ana enstrümanım olarak seçtim, şelpe tekniğine olan ilgim daha da artmışken Güzel Sanatlar Lisesi Bağlama kitabında bu tekniğin olduğunu gördüğümde heyecanlanmıştım. fakat zaman geçtikçe şelpe tekniğinin üzerinde durulmadığı, göz ardı edildiği hatta başka kaynaklardan yararlanıldığı dikkatimi çekmişti. Ben yine de kendi uğraşlarım ve çabalarım bu tekniğe devam ederek ilerlemeye çalıştım.

Bu nedenden dolayı Güzel Sanatlar Lisesindeki bağlama öğretmenlerinin şelpe tekniği konusunda kendilerinin geliştirmesi ve öğrencilere fikir vermesi açısından şelpe tekniği hakkında doğru bir yönlendirme yapılması gerektiğini düşünüyorum.

Çalışmamda destek olan değerli danışmanım Dr. Öğr. Üyesi İsmail SÖZEN'e, fikirleriyle her zaman bana yol gösteren ve beni her zaman destekleyen Dr. Öğr. Üyesi Caner KALENDER'e, araştırmam için ne zaman rahatsız etsem en içten şekilde verdiği cevaplar ve desteklerinden dolayı Enes Bahadır AYYILDIZ'a, gerek akademik ve araştırmacı kimliği gerekse insani anlamda örnek aldığım ve araştırmamın her aşamasında yol gösteren ve değerli fikirlerini benimle paylaşan Prof. Dr. Ahmet Serkan ECE'ye,

Hayatımda gerçek dost, hatta kardeşim diye nitelendirebileceğim ; Caner MUTLUER, Umut Can DÜLGER, Kerem TUNAY, Mert ERGÜL, Burcu BOSTANCI, Rabia KARTAL, Deniz ERTÜRK, kuzenim Denizcan BOZKURT ve çalışmam konusunda beni sürekli motive eden, yol gösteren Şevval SATICI'ya,

Bu tekniğe ilgi duymam ve bağlama ile ilgili ne öğrendiysem ona borçlu olduğum, kendisini rol-model aldığım, hayatımın her evresinde olan abim, sırdaşım, arkadaşım, kuzenim değerli sanatçı Tuncay BALCI'ya sonsuz teşekkür ederim.

Son olarak;

Beni yetiştirip bu günlere getiren, maddi manevi desteklerini hiçbir zaman benden eksik etmeyen ve bu hayatta her şeyimi onlara borçlu olduğum değerli ailem; canım annem Nuray BALCI'ya, canım babam Özgün BALCI'ya, canım ablam Öznur AKBIYIK ve değerli abim Cihan Güven AKBIYIK'a, ailemizin yeni üyesi olan aynı zamanda neşemiz, mutluluğumuz, yaşama sevincimiz olan, küçücük bir bebek de olsa hayata karşı bakışımızı onun sayesinde değiştirdiğimiz; canımın içi yeğenim Ekin AKBIYIK'a sonsuz teşekkür ederim.

Mert BALCI

Ekine ve Aileme...

1. GİRİŞ

1.1 Problem Durumu

Bağlama, toplumumuzun karakteristik özelliklerini yansıtan, Türk müzik kültürünün sembol çalgılarından biridir. Bu çalgı, Anadolu insanının duygu ve düşüncelerini sözlü olarak aktardığı, sohbet ve eğlence kültürü içerisinde önemli bir yer edinmiş ve bu doğrultuda halkın kültürel birikimini de yansıttığı temel bir halk sazı olmuştur. Anadolu'nun en çok icra edilen çalgısı olan bağlama ülkemizde oldukça önemli bir yere sahiptir.

Bağlama kelimesinin nereden geldiği ve kökenine ilişkin çeşitli görüşler bulunmaktadır. Özdek'e göre (2005), "bağlama" terimi "saz"dan sonra yaygın olarak kullanılan bir diğer isim olmakla birlikte nereden geldiği ve dilimize nasıl yerleştiği konusunda kesin bir bilgi edinilememiştir. Bu konuda çeşitli görüşler bulunmakla birlikte sapına perde bağlanmasından dolayı bu ismi aldığı görüşü ağırlık kazanmaktadır. Parlak (1998) ise, bağlama teriminin nereden geldiği ve hafızalara yerleştiğinin günümüzde kesin olarak aydınlatılmamış bir husus olduğunu vurgulamış ve bu konuda, çeşitli görüşler bulunmakla beraber sapına perde bağlanması dolayısıyla bu çalgıya bağlama denmiş olabileceğinin ağırlık kazandığını belirtmiştir.

Bağlama, kültürümüzde çeşitli tarz ve yörelerde icra edilmekte, halkın kültür birikimini taşıyan, binlerce yıllık bir geçmişe sahip olan, sosyal hayatın önemli bir kaynağı olan ve müzik kültürümüzün vazgeçilmez öğelerinden biri haline gelmiştir. Müzik eğitiminde de bir halk sazı olarak etkin bir şekilde kullanılmaktadır. Ülkemizde çalgı eğitiminde en çok ilgi gören çalgıların başında yer almaktadır. Bağlama eğitimi, başlangıçta usta çırak ilişkisiyle beraber harmanlanmış ve çalıp söyleme geleneği ile günümüze kadar gelmiştir (Özdek, 2005). Cumhuriyetle birlikte bağlama eğitimi, mesleki, özengen ve genel müzik eğitimi içerisinde yer almaya başlamıştır.

Sözen (2002), bağlama eğitiminin Türkiye radyolarında Muzaffer Sarısözen'in toplu bağlama çalma uygulamaları ile başlayıp daha sonra yayılarak geleneksel bir hal aldığını belirtmektedir. Aynı zamanda Sözen, Türkiye radyolarındaki bağlama eğitimi uygulamalarının daha sonra “Belediye Konservatuarları, Musiki Dernekleri, Halk Eğitim Merkezleri” gibi kurumlarda bu eğitimin yaygınlaşmasına öncülük ettiğine de değinmektedir. Akdağ (2021) ülkemizdeki yaygın eğitim kurumlarını şu şekilde sıralamıştır;

- Belediyelerin Kültür Merkezleri,
- MEB bağlı Halk Eğitim Merkezleri,
- Belediyelerin Meslek Edindirme Kursları,
- Belediyelerin Konservatuarları,
- Özel müzik eğitimi veren kurslar,
- Bazı dernekler, cemevi gibi bazı farklı kuruluşlar.

Günümüzde ise, Güzel Sanatlar Liseleri, eğitim fakültelerinin müzik öğretmenliği bölümleri ve Türk müziği devlet konservatuarları bağlama eğitiminin mesleki müzik eğitimi içerisinde yer aldığı kurumlardır. Akçalı (2012)'ya göre bağlama eğitiminin şuan ki Güzel Sanatlar Lisesi programına alınma sürecine bakıldığında ise Cumhuriyet döneminde eğitim veren konservatuar ile başlayarak, mesleki müzik eğitim veren diğer eğitim kurumlarıyla devam eden bu süreç ile birlikte, GSL'de verilen bağlama eğitiminin diğer müzik kurumlarının da katkılarıyla günümüzdeki halini almıştır. Çalgı eğitiminde, çalgıya has tekniklerin öğretimi, eğitim sürecinin temel unsurlarından biridir. Bağlama da çalma tekniği olarak oldukça zengin bir yapıya sahiptir. Bu tekniklerden birisi de en eski çalma tekniği olarak bilinen ve araştırmaya konu olan şelpe tekniğidir.

Parlak (1998) şelpe tekniğinin köklerinin Asya'ya dayandığı çertme kelimesinden çıktığını ve daha sonraları dilimize şelpe olarak girdiğini ifade etmiştir. Pençe kelimesinin hem el ile hem de tezeneli çalmaya karşılık söylendiğini diğer yandan şelpe tekniğinin ise sadece el ile çalma tekniğine karşılık söylediğini vurgulamıştır. Pençe ve şelpe terimleri, özellikle Malatya (Arguvan), Kahramanmaraş (Elbistan), Gaziantep, Şanlıurfa (Kıyas köyü), Tunceli, Erzincan, Kayseri (Sarız), Sivas, Tokat, Amasya yörelerinde kullanılmıştır.

Oral (2018)'a göre, el ile çalma tekniği bağlamada kullanılan en eski ve en köklü çalma tekniği olup, bu gelenek Anadolu'da birçok yörede az sayıda kişiler tarafından çalınarak günümüze aktarılmış bir tekniktir.

Kızıler (2007) yakın zamanda bu tekniğin unutulmaya yüz tutmuş olduğunu fakat şelpe tekniği konusunda çalışmalar yapan müzik insanları tarafından tekrar gün yüzüne çıktığını ifade etmektedir. Bu bağlamda Oral (2018) da bu tekniği günümüze taşıyan Ramazan Güngör, Nesimi Çimen gibi âşıkların yanında; şehirde müzik yapan Arif Sağ, Hasret Gültekin, Erol Parlak ve Erdal Erzincan gibi sanatçılar bu tekniği şehre taşıyarak ve Anadolu'da sevilen bir teknik haline getirdiklerini belirtmektedir.

Günümüzde, şelpe tekniği artık bağlama için oldukça önemli bir teknik halini almıştır. Bağlama eğitmenleri, diğer tekniklerin yanı sıra şelpe tekniğini, ileri çalma tekniği olarak öğretmektedirler. Benli (2016) Erdal Erzincan ve Arif Sağ tarafından ileri icra olarak, ulusal ve uluslararası konserlerde kültürümüze ait bu tekniği birçok orkestra eşliğinde çaldıklarını, aynı zamanda üst düzey performans göstererek şelpe tekniğini tanıttıklarını belirtmiştir. Bu teknik, bağlama eğitiminde ve özengen müzik eğitiminde kullanılmaktadır. Öğrenciler ve dinleyiciler tarafından ilgi çekici bir bağlama çalma tekniği olan şelpe tekniği, mesleki müzik eğitiminde ilk olarak 2006 yılında Güzel Sanatlar Lisesi bağlama öğretim programında yer almış ve 2016 yılına kadar eğitimine devam edilmiştir. Ancak güncel Güzel Sanatlar Lisesi bağlama kitaplarında bu tekniğe artık yer verilmediği dikkat çekmektedir.

Bağlama eğitimine yönelik çalışmalar incelendiğinde, ağırlıklı olarak tezene ile çalma tekniği üzerine yoğunlaşıldığı görülmektedir. Söz gelimi, (Haşhaş, 2013; Özdek, 2005; Ekici, 2000; Açar, 2019 ; Börekçi, 2016; Yaşar, 2011; Sözen, 2002; Sülünoğlu, 2018; Eroğlu 2018; Akçalı, 2012) tezene (mızrap) üzerine çalışmalar yapmışlardır. Şelpe tekniği üzerine yapılan çalışma sayısı ise tezene ile yapılan çalışmalara oranla daha azdır; (Parlak, 1998; Ayyıldız, 2018; Kızıler, 2007; Baysal, 2020; Erbil, 2021; Çalışkan, 2018; Ceylan, 2018) ise şelpe tekniği üzerine çalışmalar yapmışlardır.

Şelpe tekniğiyle ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında genellikle bu teknik ile çalınan eserlerin armonik yönlerinin incelendiği, repertuar çalışmalarının yapıldığı, nota yazımında kullanılan sembollerin ortaya konduğu, söz konusu tekniğin tarihsel süreci ve armonik yönlerinin araştırılıp incelenmesi vb. gibi konularda çalışmalar yapıldığı görülmüş, yapılan çalışmalar aynı zamanda bu araştırmaya bir zemin oluşturmuş. Fakat bu araştırma Güzel Sanatlar Lisesi bağlama öğretmenlerinin şelpe tekniğiyle ilgili görüşlerini ve bağlama eğitiminde kullanımı araştırıyor olmasıyla diğer çalışmalardan ayrılmaktadır.

Bağlama icrasında oldukça önemli bir yere sahip olan şelpe tekniğinin eğitim ve öğretimine yönelik yapılan çalışma sayısının görece yeterli olmaması, şelpe tekniğinin eğitimde nasıl yer alması ve uygulanması gerektiğine dair soruları da beraberinde getirmektedir. Bununla birlikte 2006 yılında GSL bağlama öğretim programında yer alan şelpe tekniği 2016 yılında programdan kaldırılmış, bu durum tekniğin lise seviyesinde öğretimine ilişkin tartışmaları tekrar gündeme getirmiştir. Bu açıklamalardan hareketle, söz konusu çalma tekniğinin bu okullarda öğretilmesi ve bu durumun GSL bağlama öğretmenleri tarafından görüşlerinin alınarak tespit edilmesi, bu araştırmanın temel problem durumunun ortaya konmasını zorunlu kılmıştır. Açıklanan bu problem durumundan hareketle çalışmanın problem sorusu ve amacı aşağıda belirtilmiştir.

1.2 Problem Sorusu

Güzel Sanatlar Lisesi bağlama öğretmenlerinin “şelpe tekniğinin” kullanımı ve öğretimi konusunda görüşleri nelerdir?

1.3 Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, GSL’de verilen bağlama dersinde şelpe tekniğinin kullanılma durumunun incelenmesi ve eğitimci görüşleri doğrultusunda şelpe tekniğinin bağlama eğitimindeki yeri, işlevi, gerekliliği ve öğretmen yeterliklerinin ortaya konmasıdır.

1.4 Alt Problemler

Yukarıda yer alan amaç doğrultusunda şu sorulara yanıt aranacaktır;

1. Güzel Sanatlar Lisesi bağlama eğitiminde şelpe tekniğinin yeri ve önemi konusunda öğretmen görüşleri nelerdir?
2. Güzel Sanatlar Lisesi bağlama eğitiminde şelpe tekniğinin işlevi ve kullanımı konusunda öğretmen görüşleri nelerdir?
3. Güzel Sanatlar Lisesi bağlama eğitiminde şelpe tekniğinin gerekliliği konusunda öğretmen görüşleri nelerdir?
4. Güzel Sanatlar Lisesi bağlama öğretmenlerinin şelpe tekniği hakkındaki yeterlikleri ne şekildedir?

1.5 Araştırmanın Önemi

Çalgı eğitiminde teknik öğretimi, dersin amacına ulaşmasında önemli bir unsurdur. Şelpe tekniği de bağlama icrasının önemli tekniklerinden biridir. Bağlama eğitiminde tezene ile çalma tekniği kullanımının ulusal alan yazınında birçok çalışmaya konu olmasına karşın şelpe tekniğinin kullanılmasına yönelik araştırma oldukça sınırlı sayıdadır. Bu araştırma şelpe tekniğinin mesleki müzik eğitiminin ilk aşaması olduğu düşünülen Güzel Sanatlar Lisesinde bağlama öğretmenleri tarafından nasıl kullanıldığına ve öğretildiğine dair durumun belirlenmesine dikkat çekmektedir.

Bu araştırmanın;

- Bağlama eğitiminde şelpe tekniğinin yeri ve öneminin vurgulanması,
- Şelpe tekniğine güzel sanatlar liselerinde kullanımına yönelik bir çerçeve oluşturması,
- Şelpe tekniğinin öğretim uygulamalarının eğitimci görüşleri doğrultusunda incelenerek ortaya konması,
- GSL bağlama öğretmenlerinin şelpe tekniğinin öğretimi ve kullanımı bakımından yeterliklerinin incelenmesi,
- GSL bağlama öğretmenlerinin şelpe tekniği hakkında fikirlerinin ortaya konulması,
- Alan yazında kısıtlı sayıda olan çalışmalara ışık tutacak olması ve şelpe tekniği ile ilgili ileride yapılacak çalışmalara katkı sağlaması,
- GSL’ de şelpe tekniği ile ilgili ileride yapılacak çalışmalara bir

fikir vermesi, bakımından önemli olduğu düşünölmektedir.

1.6 Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma:

- 7 coğrafi bölgeden seçşen 28 Güzel Sanatlar lisesi ile,
- 28 Güzel Sanatlar Lisesinin müzik bölümlerinin bağlama öğretmenleri ile,
- Araştırmacı tarafından geliştirilen veri toplama aracı ile,
- 2021-2022 eğitim öğretim yılı ile,
- 2021-2022 yılında Güzel Sanatlar Lisesinde bağlama eğitimi veren eğitimcilerle sınırlıdır.

1.7 Sayıtlar

Araştırmaya katılan bağlama öğretmenlerinin anket sorularına gerçekçi ve samimi yanıtlar verdikleri düşünölmektedir.

1.8 Tanımlar

Şelpe: Şelpe kelimesinin karşılığı “el ile bağlama çalma” dır. Parlak (2000) şelpe kelimesinin sadece el ile çalma tekniğine karşılık söylediğine dikkat çekmiştir.

Tezene: Bağlama çalmada kullanılan genellikle plastikten yapılan bir araç.

Tavır: Çeşitli yörelere ait tezene ile çalmalya tavır denilmektedir

Perde: Notaların yerlerinin belli olması amacıyla bağlamanın sapına bağlanan misina.

2. ARAŞTIRMANIN KURAMSAL TEMELİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Araştırmanın bu bölümünde Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri, Güzel Sanatlar Liselerinde Çalgı Eğitimi, Bağlama, Bağlama Ailesi, Bağlamada Tavrılar ve İcra Teknikleri ve İlgili Literatür başlıklarına yer verilmiştir.

2.1 Kuramsal Çerçeve

2.1.1 Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri

Güzel Sanatlar Liseleri, öğrencilerin sanatsal özelliklerini ortaya çıkararak müziksel çalma, söyleme ve bellek oluşturmaya yönelik eğitim veren aynı zamandan bu sanat alanlarına yönelik yüksek öğretim kurumlarına öğrenci yetiştiren eğitim kurumlarıdır. Resmi gazetede “Milli eğitimin genel ve özel hedeflerine ilaveten öğrencilerin güzel sanatlar alanında ilgi, talep ve kabiliyetleri yönünde temel bilgi ve beceriler edinmelerine yönelik eğitim-öğretim görmeleri ve alanlarında başarılı bireyler olarak gelişmelerini sağlayan okullar” olarak tanımlanmaktadır (Resmi Gazete, 1999).

Bu doğrultuda 1993’de yayınlanan resmi gazetenin 6. maddesinde “Güzel Sanatlar liselerinin amacı ve görevleri şu şekildedir tanımlanmıştır:

- a) Güzel sanatlar alanında ilgi ve yetenekleri olan öğrencilerin eğitimlerini sağlamak
- b) Öğrencileri araştırıcı ve geliştirici çalışmalara yöneltmek, yetenekleri doğrultusunda seçenekli, bağımsız, doğru yorum ve uygulamalar yapabilecek kişiler olarak yetiştirmek
- c) Öğrencilerin milli ve milletlerarası, tarihi ve yeni sanat eserlerini tanımaları ve anlamalarına yardımcı olmaktır” (Resmi Gazete, 1993).

2.1.2 Güzel Sanatlar Liselerinde Çalgı ve Bağlama Eğitimi

Güzel sanatlar liselerinde birçok çalgının eğitimi verilmektedir. Bireyleri, çalgılarında yetiştirmek ve geliştirmek amacıyla verilen çalgı eğitimi, bireylerin müzikal alanda istendik davranışları ortaya çıkartması olarak tanımlanabilir (Uslu, 1998).

Bir başka ifade ile Parasız (2009) algı eğitimini, kişilerin çalgıyı icra etmelerinde kullanılan yöntemler bütünü olarak ele almakta ve bireylerin müzikal becerilerini ve ait olduğu kültürün müzikal yapılarını iyi şekilde kavratarak çalgı çalışma sürelerini verimli şekilde kullanmayı hedeflemek olarak tanımlamaktadır.

Müzik eğitiminin boyutlarından biri olan çalgı eğitimine ilişkin amaçları zen (2004) şu şekilde sıralamıştır:

- “ğretmenliğin gerektirdiği rolü benimsemelidir.
- Müzik eğitiminin amaçlarını bilmeli ve ağdaş eğitim sürecinde müzik eğitiminin önemini değerlendirebilmelidir.
- Müzik ğretimi ile ilgili kavramları ve genel izlenimleri en geniş biçimleriyle bilmeli ve anlatabilmelidir.
- ğrencilerinin müzikle ilgili etkinliklerini denetleyebilmeli ve değerlendirebilmelidir.
- Okul düzeyindeki etkinlikler için belli bir repertuar hazırlamak amacıyla çeşitli kaynaklara başvurabilmelidir.
- Müzikteki yeniliklerden haberdar olmalı ve bu yenilikler hakkında tartışabilmelidir”

Güzel sanatlar lisesini kazanan öğrenciler için okula başladıktan sonra çalgı seçimi yapılmaktadır. Bu seçimde öğrencilerin parmak yapıları, kol uzunlukları, dudak yapıları vb. gibi fiziksel özellikleri ve aynı zamanda önceden bir enstrüman eğitimi aldıysa bu da göz önünde bulundurulmaktadır. Güzel sanatlar lisesinde birçok enstrümanının (keman, viyola, viyolonsel, kontrbas, gitar, ud, kanun, klarnet, trompet, flüt, piyano, perküsyon, davul) eğitimi verilmektedir ve bunlardan birisi de kültürümüzün vazgeçilmez simgesi haline gelmiş bir enstrüman olan “bağlamadır”.

Bu konu özelinde, Güzel Sanatlar Liselerinde verilen bağlama ğretim programına bakıldığında ilk bağlama ğretim programının 2006 yılında yazıldığı dikkat çekmektedir. Konu hakkında Akdağ (2021), MEB rgn eğitim sürecinde GSL bağlama dersi için hazırlanan ilk ğretim programının 2006 yılında yazılmış olduğunu ve tüm GSL’de ortak bir çalışma yapılması planlanarak,ülke genelinde eşit bir eğitim, öğretimin amaçlandığını belirtmektedir.

2006 yılında yayınlanan bu kitap yaklaşık olarak on yıl boyunca yürürlükte kalmış ve 2016 yılında ikinci bir program yazılmıştır. 2006 yılında yayınlanan kitapta iki ayrı çalma tekniğine yer verilmiştir. Bunların; şelpe tekniği (el ile çalma tekniği) ve mızraplı (tezeneli) çalma tekniği olduğu görülmektedir. 2016 yılında yayınlanan kitapta ise sadece mızraplı (tezeneli) çalma tekniğine yer verildiği dikkat çekmektedir.

Akdağ (2021) araştırmasında 2006 yılındaki GSL bağlama programının, tezeneli ve tezenesiz olmak üzere iki çalma tekniğini de içine aldığını ; 2016 yılındaki bağlama programına bakıldığında ise sadece bir tane çalma tekniği kullanıldığı vurgulamış ve 2006'daki öğretim programında tezeneli ve tezenesiz çalmanın öğretime dair bir kurgu varken ; 2016'da ise sadece tezeneli (mızraplı) çalma tekniğinin programda yerini aldığını belirtmiştir. 2006'da yazılan bağlama programını, 2016'da yazılan bağlama programından ayıran en önemli değişikliğin ise şelpe tekniğinin 2016 yılındaki programdan tamamen kaldırılması ve bu bağlamda 2006 programının daha zengin ve geniş bir içeriğe sahip olduğuna dikkat çekmiştir.

2006 yılındaki ortaöğretim 9., 10., 11. ve 12. sınıfların öğretim programlarında yer alan ders kitapları incelendiğinde el ile çalma (şelpe) tekniği içerikleri şu şekildedir:

- 9. sınıf müfredatında yer alan bağlama dersinin içeriğinde ; el tekniğinde sağ elin konumlandırılması ve el tekniğine giriş, parmak vurma tekniği ve eserlerde uygulanışı, pençe (şelpe) tekniği ve eserlerde uygulanışı, tel çekme tekniği ve eserlerde uygulanışı, el tekniğinin çalış biçimlerinin eserlerde uygulanışı ve örnek eserler konuları ele alınmıştır.
- 10. sınıf müfredatında yer alan bağlama dersinin içeriğinde ; el tekniğine özgü nüansların eserlerde uygulanışı, el tekniğinin eser çalışmaları konuları ele alınmıştır.
- 11. sınıf müfredatında yer alan bağlama dersinin içeriğinde ; tavırların el tekniğinde uygulanışı ve yapılan çalışmalarla ilgili örnek eserler konuları ele alınmıştır.

- 12. sınıf müfredatında yer alan bağlama dersinin içeriğinde ; el tekniğinde uygulanan ileri icra tekniklerinin bağlamada uygulanışı, el tekniğine özgü çalış biçimlerinin mızrap tekniğine aktarımı, teknik farklılıklar ve benzerlikler konuları ele alınmıştır.

Nitekim 2016 yılındaki ortaöğretim 9., 10., 11. ve 12. sınıfların öğretim programlarında yer alan ders kitapları incelendiğinde ise el ile çalma (şelpe) tekniği ile ilgili içeriklerinin bu kitaplarda yer almadığı dikkat çekmektedir. Akdağ (2021) çalışmasında 2016 yılında yayınlanan bağlama öğretim programında yalnızca tezeneli çalma tekniğinin kullanıldığına dair tespiti bu görüşü destekler niteliktedir.

2.1.3 Bağlama

Bağlamanın tarihsel süreci ile ilgili literatür ele alındığında, kopuzun Asya kültürünün en eski ürünü olduğuna ve bağlamanın kopuzdan geldiğine dikkat çekildiği görülmektedir (Parlak, 1998 ; Sözen, 2002; Gazimihal, 2001).

Bağlama kelimesinin nereden geldiği konusunda net bir bilgi olmamakla beraber, literatürde yer alan bazı araştırmalarda perdelerin sapa bağlanmasından dolayı bu kelimeyi aldığı belirtilmektedir. Konuyla ilgili literatürde bağlama teriminin sazdan sonra daha genel olarak kullanılan bir terim olduğuna değinilmektedir. Aynı zamanda perdelerin sapa bağlanmasından dolayı bu terimi aldığı da vurgulanmaktadır (Özdek, 2005; Parlak, 1998).

Bağlama, Asya'dan günümüze kadar uzanan, Anadolu'da yaygın olarak kullanılmış, farklı ebat ve türlerden oluşan, Türk müzik kültürünün sembol çalgılarından biri olduğu düşünülen, çalıp söyleme geleneği ve usta çırak ilişkisiyle günümüze kadar aktarılan kültürel bir çalgıdır.

Sözen (2002) bağlamanın kopuzdan ayrılarak günümüze kadar ulaştığı zaman dilimindeki fiziksel değişimden kaynaklanan farklı çalma stilleri ortaya çıktığını belirtmektedir. Ortaya çıkan bu çalma stillerinden kaynaklı, farklı yörelerdeki farklı tavırların uygulanabilirliğinin arttığını ve farklı akort düzenleri ile icra edilmesini sağladığını vurgulamıştır. Sözen (2002)'i destekler nitelikte, Asıltürk (2009) ise bağlama çalmanın zenginliğine dikkat çekerek, yörelere göre kullanım şekilleri ve çalış stillerinin değişiklik gösterdiğini belirtmiştir.

Şahin (2016) tarafından yapılan araştırmada bağlamanın, kültürümüzün bir parçası olan aşıklık geleneğinde önemli bir rolü olduğuna; çoğu zaman halk ozanlarının bu çalgıyı müziğinde kullandığına; tek başına çalmanın haricinde toplu icralar esnasında da kullanıldığına dikkat çekmektedir. Aynı zamanda toplumumuzda önemli bir yerinin olduğunu, bu sayede Türk Halk Müziğinin sevilmesinde ve gelecek nesillere aktarılmasında önemli rol oynadığını vurgulamaktadır. Konu hakkında Yaşar (2011) bağlamanın özellikle Anadolu kültüründe yaşayan insanların sevinçlerini, hüznlerini, inançlarını vb. duygularını halk müziği aracılığıyla dile getirdiğini belirtmektedir.

Bağlama ailesinin diğer üyeleri de göz önünde bulundurularak bağlamayı diğer çalgılardan ayıran özellikler ele alındığında; 6,5 - 7 oktava kadar olan ses genişliği, farklı tezene atışları, yörelere göre farklı akort sistemlerini bünyesinde barındırması; bu sazın yaygın kullanımına, özgünlüğüne, farklılığına ve renkli olma nedenleri arasında gösterilebilir (Emnalar, 1998).

Anadolu'da gelişim sürecine uğrayan bağlama çalgısının birçok değişime uğradığı bilinmektedir. Eskiden kullanılan at kılı, bağırsak, ipek tel gibi maddelerden vazgeçilerek metal tellerin kullanıldığına ve bu sayede büyük bir değişim sağladığına da ilgili literatürde dikkat çekilmektedir (Sözen, 2002).

Konu hakkında Parlak (2000) ise bu köklü değişimlerin sonucunda yüzlerce yıldır el ile çalınan bağlama çalgısının ; metal tellere geçişle birlikte, farklı materyallerden yapılan yardımcı bir araç ile çalınmasına yola açarak el ile çalma tekniğinin unutulma sürecine girmesine neden olduğunu belirtmektedir.

Emnalar (1998) her çalgıda bulunduğu gibi bağlamanın da kısımları bulunduğunu ve toplam 9 kısımdan oluştuğunu belirtmektedir. Bu kısımları ise şu şekilde sıralamaktadır: Gövde, Göğüs, Sap, Perdeler, Burgular, Üst Eşik, Alt Eşik, Tarak, Teller.

Bu kısımlar ayrıntılı olarak incelendiğinde;

- **Gövde:** Gövde kısmı tekne olarak da bilinmekte ve armudi bir biçimde olduğu görülmektedir. Yapımında genellikle dut ağacı kullanılmakla birlikte; kestane, ceviz ve gürgen gibi ağaçlar da kullanılmaktadır.

- **Göğüs:** Mızrap yardımı ile tellere vurulan yapıya göğüs (kapak) adı verilmektedir. Teknenin üzerine yapıştırılan, ince ve sık damarlı ağaçlardan yapılan, yassı biçimdeki ön kısım olarak da bilinmektedir. Yapımında kullanılan

ağacın yapısı ve kalitesi çalgının sesini doğrudan etkilemektedir. Göğüs bölümünün yapımında genellikle ladin ağacı kullanılmakla birlikte kızılçam, ladin ve köknar gibi sık damarlı ağaçlar da tercih edilmektedir.

- **Sap:** Bağlamanın tekne kısmına eklenerek, parmakların ve perdelerin üzerinde bulunduğu kısım olarak bilinmektedir. Bu kısmın tellerin gerilmesinden kaynaklı oluşan basınca dayanıklı olması gerektiği düşünülerek ; tercih edilen ağaçların sert ve dayanıklı olması tercih edilmektedir.

- **Perdeler:** Sap üzerindeki nota yerlerini belirlemek amacıyla, eskiden bağırsak ipliği kullanılan perdeler günümüzde misina yardımı ile farklı bir teknikte bağlanmaktadır. Misinanın kalınlığı 0,30 ile 0,50 mm arasında değişim göstermektedir. Bağlamanın çalındığı yörelere, çalma sitillerine ve boyutlarına göre perdelerin sayısı ve aralıkları farklılıklar göstermektedir.

- **Burgular:** Sapın en üst kısmında yer alan burgular, kulaklar olarak da bilinmekte ve sapa yuvalanmaktadır. Akort yapmak için kullanılan bu araçlar telleri sıkma ve gevşetme amacıyla kullanılarak doğru akort yapmak için gereklidirler. Yapımında genellikle saptaki yuvayı genişletmeyecek ve yuvaya zarar vermeyecek ağaçlar tercih edilmektedir. Bu ağaçlara; abanoz, pelesenk, gürgen vb. ağaçlar örnek olarak verilebilir. Günümüzdeki bazı bağlamalarda metal bir burgu olan mandolin burgusu da kullanılmaktadır.

- **Üst eşik:** Baş eşik olarak da bilinmektedir. Burgulara yakın yerde sapın üzerinde bulunan üst eşik, tellerin sap üzerinde belirli bir aralıkta ve yükseklikte sabit bir şekilde durmasını sağlayan araç olarak bilinmektedir.

- **Alt eşik:** Dip eşik olarak da bilinmektedir. Göğüs kısmının üzerinde bulunan alt eşik, tellerin göğüs üzerine belirli bir aralıkta ve yükseklikte sabit bir şekilde durmasını sağlayan araç olarak bilinmektedir.

- **Tarak:** İnce tellerin içinden geçebileceği kadar küçük delikleri olan, yapımında sert ağaçların tercih edildiği, tellerin alt eşığe sabitlendikten sonra bağlanmasına yardımcı olan kısım olarak bilinmektedir.

- **Teller:** Eski zamanlarda yapımında at kılının ve hayvan bağırsağının tercih edildiği teller, bağlamanın değişim sürecinden sonra günümüzde yapımında metal tercih edilmektedir. Tel boyutları ve tel kalınlıkları bağlama ailesindeki sazların boyutlarına göre farklılık göstermektedir.

2.1.3.1 Bağlama Ailesi

Ülkemizde, Bağlama çalgısının ve Türk Halk Müziği'nin toplum tarafından benimsenmesinde farklı renk, tını ve boyutlardan oluşan bağlama ailesinin etkin bir rol oynadığı görülmektedir. Nitekim günümüzde Erdal Erzincan tarafından oluşturulan bağlama orkestrasının da bağlama ailesinden oluştuğu ve özgün örnekleri arasında yer aldığı düşünülmektedir. Bağlama ailesinin üyelerinin genel özellikleri aşağıdaki başlıklarda detaylı olarak açıklanmaktadır.

2.1.3.1.1 Meydan Sazı

Büyük ve geniş alanlarda çalınmasından dolayı bu ismi almış. Bu ailenin en pes sesli sazı olmakla beraber meydan sazına on iki telli saz da denmektedir. Nitekim Demir (2008) de on iki telli bir çalgı olduğunu söyleyerek, bu sazın isminin meydanlarda icra edilmesinden kaynaklı bu ismi aldığını vurgulamış ve bu ailenin en büyük sazı olduğuna dikkat çekmiştir.

2.1.3.1.2 Divan Sazı

Algı (2006) ses aralığı 2 oktav ve meydan sazından biraz daha küçük boyutta olduğunu söyleyerek 9 telinin bulunduğunu belirtmiştir. Aynı zamanda divan sazının tamburadan bir oktav daha kalın olduğu ve türkülerin açışlarında sıkça kullanıldığını vurgulamıştır. Emnalar (1998) ise aynı şekilde meydan sazından biraz küçük olduğunu ve 3 grup telden oluştuğunu ve 9 telli bir saz olduğunu belirtmiştir.

2.1.3.1.3 Bağlama

Algı (2006)'ya göre kullanım alanı olarak en yaygın olan halk çalgımızdır. Tellerinin ikişerli ve üçerli olmakla beraber 18 ila 24 arası perdesinin bulunduğuna ; farklı düzenlerde çalındığına ve en sık kullanılan düzenin ise kara , bozuk düzen olduğuna ve ses aralığının iki oktav olduğuna dikkat çekmiştir. Demir (2008) yine aynı şekilde kullanım alanının en fazla olduğu çalgı olduğunu belirterek bu çalgının Orta Anadolu müziğinin en karakteristik yönlerini yansıttığını vurgulamıştır.

2.1.3.1.4 Tanbura

“Bağlamadan bir boy küçüktür. 3 grup halinde 6 teli vardır. Her grupta tel oktavlı akort edilir. Alt ve üst tellerin yanına bir sırma, orta telin yanına bir cim (cin) teli takılır. Ses genişliği 2 oktavdır” (Algı, 2006; Emnalar, 1998).

2.1.3.1.5 Çöğür

Tanburadan biraz küçük olup yine kullanım alanı oldukça geniş bir sazdır. Algı (2006) da cura ile tanbura arasında bir boyutta saz olduğunu belirterek, Anadolu’nun hemen her bölgesinde çalındığını ve aynı zamandan bağlama düzeni aşık düzeni gibi isimlerle de söylenen bir saz olduğuna dikkat çekmiştir. Emnalar (1998) ise yine cura ile tanbura arasından bir saz olduğunu belirtmiş 15 perdesinin olduğunu ve boyutlarının 60-70 cm civarında olduğuna dikkat çekmiştir.

2.1.3.1.6 Cura Bağlama

“Curadan büyük, bağlamadan küçüktür. Çöğür ile karıştırmamak gerekir. Boyu çöğürden büyüktür” (Emanlar 1998; Algı, 2006).

2.1.3.1.7 Cura

Cura bağlama ailesinin en tiz sesli ve en küçük denebilecek sazıdır aynı zamana tercih ve yörelere göre 3 veya 6 telli olarak icra edilmektedir. Algı (2006) da bu konuya yine aynı şekilde bağlama ailesinin en küçük çalgısı ve tezene ile çalındığını belirtmiştir. Emanalar (1998) ise tezene ile çalındığını ve bu ailenin en küçük üyesi olduğunu vurgulamış, akordunun bağlamadan bir oktav üstte olduğunu ve boyutunun 50 cm civarında olduğunu belirtmiştir.

2.1.3.1.8 Üç Telli

Üç sırada da birer teli bulunan ve genellikle Teke yöresinde çalınan bir sazdır. Adına da her sırada birer tel olmasından dolayı üç telli denmektedir. Nitekim Algı (2006) isminin tellerden geldiğini ; parmak ile çalındığını ; Burdur ve yöresinde çalındığına dikkat çekerek bağlama düzeniyle ve işaret parmağıyla çalındığını vurgulayarak en önemli temsilcisinin de Ramazan Güngör olduğunu vurgulamıştır. Emnalar (1998) ise yine ismini tel sayısından aldığını ve boyutunun 36-46 cm civarında olduğunu aynı zamanda bu sazın çalınmasına “döğme” denildiğine vurgu yapmıştır.

2.1.3.1.9 İki Telli

Adından da anlaşıldığı gibi iki telli bir sazdır. Algı (2006) büyüklüğünün cura bağlama kadar olduğunu söyleyerek isminin çiftetelli oyunundan geldiğini belirtmiştir.

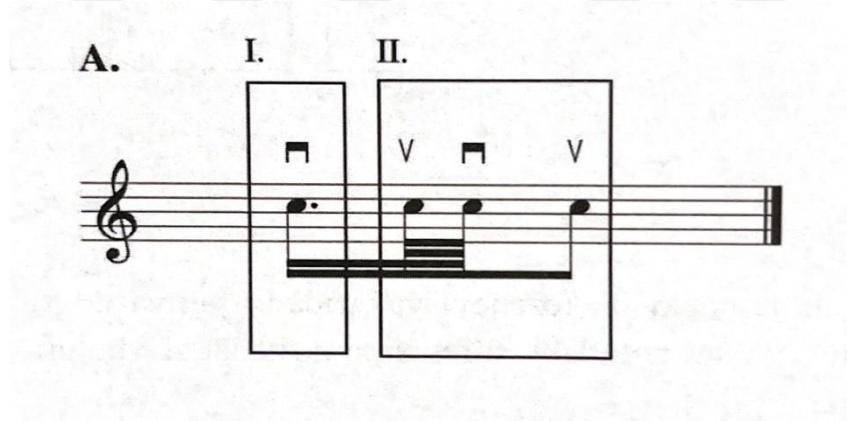
2.1.4 Bağlamada Tavrılar ve İcra Teknikleri

Bağlama ailesinin birçok icra edilme şekli olmakla beraber bazı yörelerin kendine has tezene kullanım şekli ve ritmik kalıpları olduğu gibi bağlama ailesinin zenginliğinden kaynaklanan yöresel tavrılar bağlama eğitiminde de bir çok metoda konu olmuştur. Bu bölümde, bu çalma tekniklerine kısaca yer verilmiş olup, araştırma konusu ile paralellik göstermesi nedeniyle, şelpe tekniğine daha geniş yer verilmiştir.

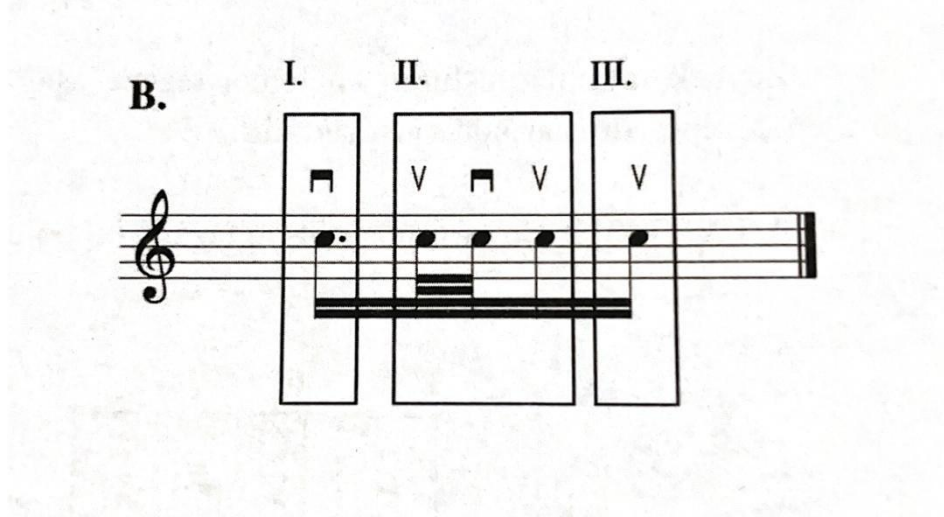
2.1.4.1 Zeybek Tavrı

Genellikle ege bölgesinde çalınan ve o yöreye ait bir tavidir. Oral (2010) buna karşılık Eskişehir, Kütahya, Muğla zeybekleri dışında Ankara ve Kastamonu gibi yörelerde de zeybeklere rastlandığını belirtmiştir. İki ayrı ritmik kalıp olarak çalınmaktadır.

İki farklı ritmik kalıplara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmektedir.

Şekil 2.1 Zeybek Tavrı Örneği I

Şekil 2.2 Zeybek Tavrı Örneği II

2.1.4.2 Teke Tavrı

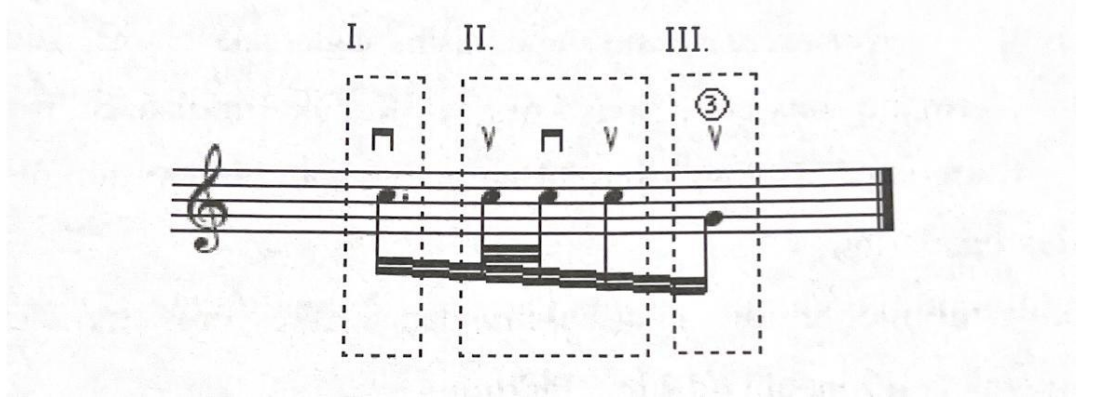
Teke zortlatması olarak bilinen bu tavrı teke yöresi ve civarında kullanılmakla beraber icrasında tezene yönünü belirleyen bir müzikal yapıya sahip olup tek sesli olarak icra edilmektedir (Demirbaş, 2020).

Şekil 2.3 Teke Tavrı Örneği

2.1.4.3 Konya Tavrı

Bu tavrı türkölere göre farklı düzenlerle çalınır ve aynı zamanda usullere göre de çeşitlilik gösterir. Konya tavrı çalarken sağ elde tüm tellere yukarıdan aşağı vurulur ve en alt telde çırpma adı verilen tezene kullanılarak en son da en üst tele bir takma yapılır (Açar, 2019).

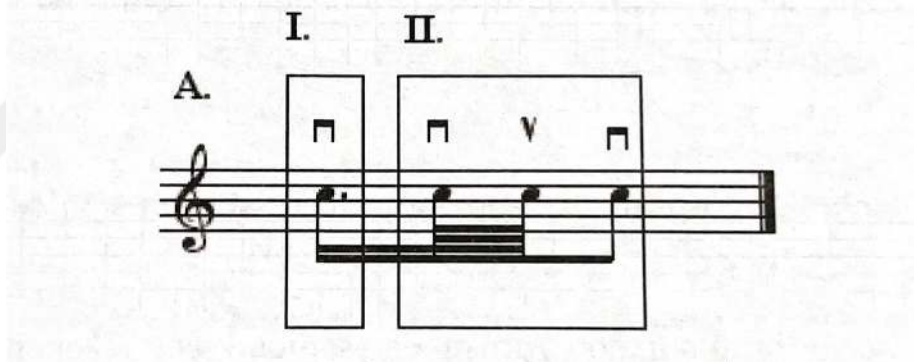

Şekil 2.4 Konya Tavrı Örneği

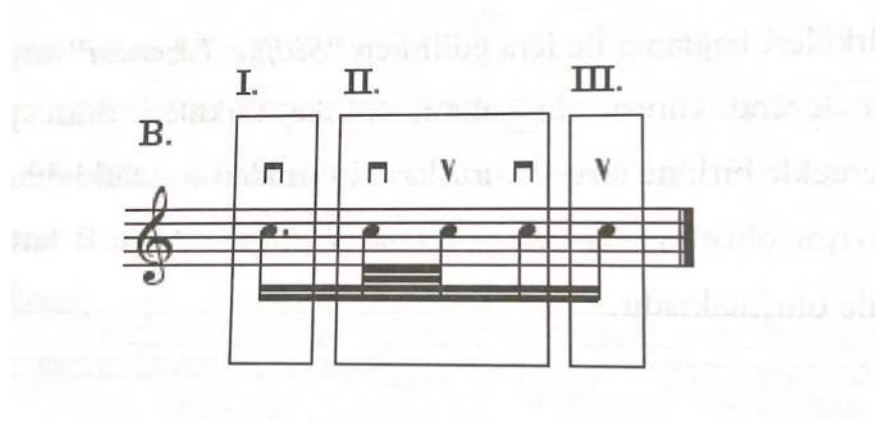
2.1.4.4 Silifke Tavrı

Silifke yöresinde sıkça kullanılmakta ve ritim yapısı konya tavrına benzetilmekte fakat tezene vuruş yönünden silifke tavrından farklıdır ve silifke tezenesi de denilmektedir (Açar 2019). İki ayrı ritmik kalıp olarak çalınmaktadır.

İki farklı ritmik kalıplara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmektedir.

Şekil 2.5 Silifke Tavrı Örneği I

Şekil 2.6 Silifke Tavrı Örneği II

2.1.4.5 Yozgat (Sürmeli) Tavrı

Sürmeli tavrı ismini de alan bu tavrı Yozgat yöresinde çalınan bir tavrı olmakla beraber bu tavrın en karakteristik özelliği tezene ile yapılan trillerdir. Tavrın yapılacağı yerde notanın üzerine “tr” işareti konulur. Bu tavrın uygulanacağı notada sağ el ile tezene tril yaparken sol el ise çalınan notanın bir üst perdesinde hızlıca çarpma yapar. Sağ el ve sol el senkronlu bir şekilde bu tavrı çalar (Oral, 2010)

Şekil 2.7 Yozgat Tavrı Örneği

2.1.4.6 Kayseri Tavrı

Kendi yöresinde kıstırma tezenesi olarak da bilinen bu tavrı aynı telde iki sese basma eylemiyle gerçekleşir. Yozgat (sürmeli) tavrına çok benzetilse de kayseri tavrında triller kıstırmalı bir şekilde çalındığından dolayı birbirinden farklıdır.

Şekil 2.8 Kayseri Tavrı Örneği

2.1.4.7 Şelpe (El ile Çalma)Tekniği

El ile bağlama çalma tekniği Anadolu’da ve farklı yörelerde “pençe, şelpe, şerpe” gibi farklı isimlerle ifade edilmiştir. Söyleyiş tarzı ve kulaktan kulağa günümüze değiştirilerek aktarılan şelpe terimi, aslında Asya kökenli “çertme” kelimesinden geldiği bilinmektedir (Parlak 1998).

Bağlamaya özel ses çıkarmaya yarayan ve farklı yöntemlerle bağlamaya uygulanan, İslamiyet öncesinden günümüze kadar uzanan ve el ile bağlama çalmanın bir diğer ismi şelpedir. (Ceylan, 2018).

O dönemde yaşayan insanların, elleriyle tele temas etmesiyle başlayıp sonraki zamanlarda düşünce yapısını geliştirerek telleri çekme, bırakma eylemiyle devam etmiş olup zaman içerisinde gelişmiş ve sazların el ile çalınmasını sağlamıştır (Parlak, 1998).

Parlak (1998) araştırmasında bağlamanın yapısındaki temel değişiklikler (bağırsak veya ipek telden metal tele geçiş) sonucunda oluşan ve çalınmasında gerçekleşen değişimleri vurgulamaktadır. Binlerce yıldır el ile çalınan bağlama çalgısı, tel yapısındaki değişim sonucunda farklı araçlar yardımı ile çalınmaya başlanmıştır. Bu araçlara örnek olarak demir, boynuz, kemik, tahta vb. maddelerden yapılan mızrap (tezene) örnek olarak gösterilebilir. Çalma tekniğindeki bu köklü değişim sonucunda el ile çalma tekniği unutulmaya başlanmıştır.

İlgili literatürde (Parlak, 1998 ; Sözen, 2002) sözü edilen bu sürecin başlangıcı ile ilgili kesin bir tarihin olmadığına dikkat çekilmekle birlikte ; metal telin kullanılmaya başlanmasının ve el ile çalınırken çalgının sesinin az duyulmasının bu köklü değişimde büyük bir etkisinin olduğu neden olarak gösterilmektedir.

Mızrabın 17. - 18. yy tarihleri arasında bağlama çalma tam anlamıyla yerleştiği düşünülmektedir. El ile çalmayı aktif olarak kullanan Anadolu insanları tarafından geç kabul edilmesine rağmen el ile çalma tekniğini unutturacak kadar benimsenmiştir. Daha önce mızrap yerine kullanılan sert cisimlerin yerini bu dönemde esnek ve yumuşak yapıya sahip araçlar almıştır (Parlak 1998).

El ile çalmanın kaybolmasına sebep olacak kadar benimsenmiş mızrabın sonraki süreçte “tezene” olarak dilimize yerleşmesi sonucunda sazdaki tel sayıları fazlaşmış, mızraplı sazlar olarak sınıflandırılmış ve çeşitli mızrap

teknikleri ortaya çıkmıştır. Mızraplı çalma, el ile çalma tekniğinin karşısında başka bir teknik olarak yerini almıştır (Parlak 2000).

Parlak (2000) bağlama düzenini, el ile çalma tekniğinin en uygun ve en yaygın kullanılan düzen olduğunu belirterek, teke yöresinde farklı akort sistemlerinin de kullanıldığını belirtmiştir. Aynı zamanda parmak vurma tekniğinin teke bölgesinde yaşayan Yörük Türkmenlerine ait bir teknik olduğuna dikkat çekmiştir.

Parmak vurma tekniğinin yanında, bütün tellere vurma (pençe) ve tel çekme teknikleride şelpe tekniğinin bir paçasıdır. Parlak (1998) bütün tellere vurma tekniğinin teke yöresinde bir isminin olmadığını fakat doğu yöresinde “pençe” olarak adlandırıldığını belirtmiştir. Parlak (1998) aynı çalışmasında tel çekme tekniğinin ise teke ve doğu yöresinde farklılıkları olduğuna vurgu yaparak doğu yöresinde genellikle uzun havalara eşlik etmek için kullanıldığını fakat teke yöresinde ise boğaz havalarının çalmada kullanıldığını dikkat çekmiş bu çalmaların bağlama düzeninde çalındığını ifade etmiştir.

Demir (2008) bağlama düzeninin en önemli özelliklerini; her telin teker teker bağlama düzeninde etkin şekilde kullanılması, bu sayede daha anlaşılır ve sade ezgiler ortaya çıkması olarak sıralamaktadır. Bağlama düzeninin bütün tellere vurarak değil üç teli de ezgi yapısına göre teker teker çalmak olduğunu belirtmiş ve bu anlayışın en büyük temsilcisinin Arif Sağ olduğuna dikkat çekmiştir. Tüm seslere mızrap vurma fikrinden uzaklaşıp; bazı sesleri tezene aracılığıyla, bazı sesleri de tezene vurmadan sol el tekniğiyle üreten Arif Sağ, bağlama düzenini çok önemli bir yere taşıyıp, kendinden sonra gelen sanatçılara ışık olarak şelpe tekniğinin yeniden filizlenmesine öncü olmuştur.

Şelpe tekniğinin yeniden filizlenip canlanması, Hasret Gültekin Ege bölgesi tekniklerini ve Alevi dedelerinin çalma teknikleri ile karıştırıp usta bir şekilde icra etmesiyle başlamıştır (Demir, 2008).

Benli (2016) ise konu hakkında Hasret Gültekin ile aynı kuşaktan gelen ustalardan beslenen Erdal Erzincan’ın da bağlama çalmada önemli gelişmelere katkı sağladığını belirterek, bağlamada ileri icra tekniği olan şelpe tekniğini ulusal ve uluslararası etkinliklerde insanlara tanıttığını dile getirmektedir.

Demir (2008) ise Erdal Erzincan'ın şelpe tekniğini etkili bir şekilde kullanarak bu teknik için besteler yapmış daha önceleri sınırlı bir kullanımı olan bu tekniği geniş bir müzikal alana yaydığına dikkat çekerek bu düzen ile bağlama çalan icracıları yeni arayışlar içerisine ittiğine vurgu yapmıştır.

Parlak (1998) tarihli çalışmasında Erdal Erzincan ile 1994 yılında tanışmış olduklarını ve bu tarihten itibaren el ile çalma tekniği ile ilgili çalışmalar yaptıklarına vurgulamış ve bağlamanın sınırlı sayıdaki perdelerinin haricinde tüm perdelerde ezgilerin duyurulması ile ilgili çalışmalar yaptıklarına dikkat çekmiştir. Nitekim bir süre sonra bu çalışmalarında, Arif Sağ ile bir araya gelerek ilerlediklerini ve repertuar belirleyerek çeşitli televizyon kanallarında, konserlerde bu çalışmaları duyurarak, kaybolmaya yüz tutan bu tekniğin yeniden filizlendirip gündeme getirdiklerini vurgulamıştır.

2.1.4.7.1 Şelpe'de Sağ El Tekniği

El ile çalma tekniğini sağ el ve sol el olmak üzere iki temel boyuta ayırabiliriz, iki elinde işlevsel kullanıldığı teknikte sağ el kullanımının oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Sağ el çalmada üç temel teknik bulunmaktadır bunlar;

- Bütün tellere (pençe) vurma,
- Tel çekme,
- Parmak vurma teknikleridir,
- **Bütün tellere (pençe) vurma.**

Üç tele de aynı anda ellerin bütün bir şekilde yukarıdan aşağı, aşağıdan yukarı şekilde vurulmasını ifade eder ve bu teknik iki ayrı şekilde kullanılır; birincisi başparmağımızı kullanmadan diğer dört parmağımızı kullanarak yukarıdan aşağı vurma bir diğeri ise yine başparmak vurmada bütün tellere bir bütün halinde vurmasıdır.(Parlak, 2001)

Sağ ve Erzincan (2009) çalışmasında sağ el parmakları ile bütün tellere aynı anda vurma eylemi ile yapılan bir vuruş olduğunu belirtmişlerdir. Zaman zaman tek tel veya iki tel üzerinde de uygulanmaktadır. Pençe yöntemi olarak da bilinen bu yöntem sağ elin yukarıdan aşağı inerken parmakların dış yönü, aşağıdan yukarı çıkarken de parmakların iç yönü kullanılmaktadır.

Bütün Tellere (pençe) Vurma Fotoğraf 1

Bütün Tellere (pençe) Vurma Fotoğraf 1.1

- **Tel Çekme**

Parlak (2001) tel çekmenin, şelpe tekniğini en önemli temel unsurlarından biri olduğunu parmağın teli çekerek ses çıkarması olarak belirtmiştir. Nitekim sap üzerinde de yapılan bu tekniğin sağ el parmaklarıyla yapıldığına ve çalınışında ezgilerin daha net duyulmasının, değişik vuruşlarla yapılmasının geleneksel uygulamaların ötesine geçtiğine dikkat çekmiştir.

Sağ ve Erzincan (2009) kitabında ise tel çekme tekniğinin yalnızca sağ el parmaklarının iç yönüyle yapıldığına ve bu yüzden pençe tekniğinden ayrıldığına vurgu yapmıştır. Aynı zamanda bu tekniğin farklı özelliği olarak eşiği kapatarak çalmaya uygun olduğuna dikkat çekmiştir.

Tel Çekme Fotoğraf 2

Tel Çekme Fotoğraf 2.1

- **Parmak Vurma Tekniği**

Bu tekniğin en önemli özellikleri iki oktavın da yer değiştirerek sıklıkla kullanılması ve sol el gibi sağ elin parmaklarının sap üzerinde kullanılmasıdır (Sağ ve Erzincan, 2009).

Parlak (2001) kitabında ise temelde iki işlemden oluşan bu tekniği, bağlamanın sapında bulunan perdelere, sağ el ile yapılan parmak vurma ve çekme olarak ifade etmiştir. Tel çekme tekniğini, parmak vurmanın tamamlayıcısı bir eylem olduğu ve bu iki eyleminde bir bütün olarak düşünülmesi gerektiğine dikkat çekerek bu tekniğin oldukça zengin, renkli ve çok orijinal bir teknik olduğunu vurgulamıştır.

Orijinal özelliklere sahip bu teknik, parmak vurma, tel çekme işlerinden oluşmaktadır ve bunlar bir bütün halinde düşünülmelidir. Parmak vurma tekniği ile sap üzerinde aynı sağ el gibi sol elinde perdelere vurup çekme hareketiyle ezgi çalması bu tekniğin en karakteristik özelliğidir (Ceylan, 2018).

Parmak Vurma Tekniği Fotoğraf 3

Parmak Vurma Tekniği Fotoğraf 3.1

2.1.4.7.2 Şelpe’de Sol El Tekniği

Şelpe tekniğinde sol elin (parmak vurma, tel çekme) gibi farklı iŐlevleri vardır. Sol elin bazı iŐlevleri bağlama çalma tekniğine ait, bazısı ise sadece şelpe çalma tekniğine aittir. Şelpe almada sol elin üç temel işlevi vardır; bunlardan birincisi sağ elin vuruŐuna karşılık bir notaya basılması, ikincisi sağ el hiç kullanılmadan sol elin vurup çekmesi, üçüncüsü ise bu iki iŐlevin aynı anda iç içe kullanılmasıdır (Parlak, 2000).

Şelpe tekniğinin nota yazımında kullanılan semboller ve ezgiler ise aşağıdaki gibidir ;

Erol Parlak (2001) tarafından tasarlanan, şelpe (el ile çalma) tekniğinin çalmada ve nota yazımında kullanılan semboller ve örnek eser;

Parmak Tekniğinde Kullanılan Temel Transkripsiyon İşaretleri

0 : Açık tel (sol el parmakları ile basmadan teli tınlatma)

① : 1. (alt) tel

② : 2. (orta) tel

③ : 3. (üst) tel

① Sol el pozisyon belirteci (pozisyon; sol el birinci / işaret parmağının bulunduğu yere göre belirlenir). Bağlamanın en pest / birinci perdesinden başlayıp kromatik olarak birbirini takip eden perdelerin her biri ayrı birer pozisyonudur. Bu belirlemede çeyrek sesleri oluşturan perdeler uygulama dışındadır. Örneğin; işaret parmağı 1. perde üzerindeyse, sol el 1. pozisyon durumundadır. İşaret parmağı 3. perde üzerindeyse sol el 3. değil, 2. pozisyon durumundadır, çünkü 2. perde bir çeyrek sestir. Bunun gibi çeyrek sesler atlanıp yalnızca kromatik sesler esas alınarak pozisyonlar belirlenir.

- 1 : Sol el işaret parmağı
- 2 : Sol el orta parmağı
- 3 : Sol el yüzük parmağı
- 4 : Sol el serçe parmağı
- 5 : Sol el baş parmağı

Ⓒ : Sağ el pozisyon belirteci (göğüs üzeri)

Ⓔ : Sağ el pozisyon belirteci (sap üzeri)

Ⓔ : Sağ el pozisyon belirteci (orta eşiğin üzerine bastırarak ve sesi kısarak çalma / kapalı)

Ⓔ : Sağ el pozisyon belirteci (orta eşiğin arkasına dayayarak çalma)

□ : Sol veya sağ el ile teli tutarak tınlatmayı durdurma

∇ : Sol el ile parmak vurma

∧ : Sol el ile tel çekme

∇ : Sağ el işaret parmağı ile vurma

∇ : Sağ el orta parmağı ile vurma

∇ : Sağ el yüzük parmağı ile vurma

∇ : Sağ el serçe parmağı ile vurma

∇ : Sağ el baş parmağı ile vurma

∧ : Sağ el işaret parmağı ile tel çekme

∧ : Sağ el orta parmağı ile tel çekme

∧ : Sağ el yüzük parmağı ile tel çekme

∧ : Sağ el serçe parmağı ile tel çekme

∧ : Sağ el baş parmağı ile tel çekme

□ : Sağ elin dört parmağı (işaret, orta, yüzük, serçe) ile tellere aşağı yönde bütün halinde vuruş

□ : Sağ elin dört parmağı (işaret, orta, yüzük, serçe) ile tellere yukarı yönde bütün halinde vuruş

□ : Sağ el işaret parmağı ile tellere aşağı-yukarı bütün halinde vuruş

□ : Sağ el orta parmağı ile tellere aşağı-yukarı bütün halinde vuruş

□ : Sağ el yüzük parmağı ile tellere aşağı-yukarı bütün halinde vuruş

□ : Sağ el serçe parmağı ile tellere aşağı-yukarı bütün halinde vuruş

□ : Sağ el baş parmağı ile tellere aşağı-yukarı bütün halinde vuruş

† : Telleri peş peşe tarama

□ : Sağ el serçe parmağından baş layarak sırasıyla serçe, yüzük, orta ve işaret parmakları ile bütün tellere aşağı taramalı vuruş

□ : Sağ el işaret, orta, yüzük, serçe parmakları ile bütün tellere aşağı taramalı vuruş

□ : Sağ el işaret parmağı ile aşağı-yukarı taramalı vuruş

□ : Sağ el orta parmağı ile aşağı-yukarı taramalı vuruş

□ : Sağ el yüzük parmağı ile aşağı-yukarı taramalı vuruş

□ : Sağ el serçe parmağı ile aşağı-yukarı taramalı vuruş

□ : Sağ el baş parmağı ile aşağı-yukarı taramalı vuruş

† : Tele değmeden yapılan sağ el hareketi

↘ : Sol veya sağ el parmakları ile aşağı veya yukarı tek yönlü tel gerdirme (Bending)

↘ : Sol veya sağ el parmakları ile aşağı-yukarı çoklu tel gerdirme/ Vibrato (Bending)

× : Sağ el orta, yüzük veya serçe parmağın ucu ya da içi ile göğse darp vurma

□ : Sağ el parmakları ile fiske (darp) vurma

□ : Sağ el parmakları veya elin iç kısmı ile tellere aşağı-yukarı sürtme

Şekil 2.9

Yöre : Denizli
Kaynak: Talip Özkan
Arif Sağ

Düzenleme : Erol Parlak
Notasyon : Erol Parlak

Topal Oyun Havası

M. ♩ ≈ 70

grazioso

1

f mf p sfz mf p

con passione-gioso

2

f mf p sfz mf p

3

f mf p mf

4

p

5

p

The musical score is written for a single melodic line in 2/4 time. It consists of five systems of notation. Each system includes a treble clef, a key signature of one flat (B-flat), and a common time signature of 2/4. The notation includes various musical symbols such as eighth notes, sixteenth notes, and rests. Above the staff, there are fingerings (numbers 1-3) and articulation marks (accents, slurs). Dynamics (f, mf, p, sfz) are indicated below the staff. The tempo is marked as 'M. ♩ ≈ 70'. The piece is titled 'Topal Oyun Havası' and is attributed to 'Yöre : Denizli', 'Kaynak: Talip Özkan', and 'Arif Sağ'. The arrangement and notation are by 'Erol Parlak'. The score is divided into five systems, each starting with a measure number (1, 2, 3, 4, 5). The first system is marked 'grazioso' and the third system is marked 'con passione-gioso'. The piece ends with a double bar line and a repeat sign.

Şekil 2.10

Arif Sağ ve Erdal Erzincan (2009) tarafından tasarlanan, şelpe (el ile çalma) tekniğinin çalınmasında ve nota yazımında kullanılan semboller ve örnek eser;

Metodik İmgeler

Parmak imgeleri:

Sol el parmakları rakamlarla, sağ el parmakları ise harflerle belirtilmiştir.

Pençe Vuruşu:

Ok üzerinde belirtilmiş olan sağ el parmaklarıyla ok yönünde yapılan vuruşu ifade eder.

Pençe vuruşunun ikiden daha fazla parmak ile uygulandığı durumlar, baştaki ve sondaki parmak sembollerinin arasına konulan (-) imgesiyle ifade edilmiştir. Örnek: s-i, i-a gibi.

Tarama Pençe:

Ok üzerinde belirtilmiş olan sağ el parmaklarıyla ok yönünde yapılan taramalı pençe vuruşunu ifade eder.

Sıyirtma Pençe:

Ok yönünde belirtilen sağ el parmakları ile (parmakların birbirini çok hızlı bir şekilde takip etmesiyle) yapılan vuruş biçimini ifade eder.

Pençe Trili:

Belirtilen sağ el parmaklarıyla yapılan tril hareketini ifade eder.

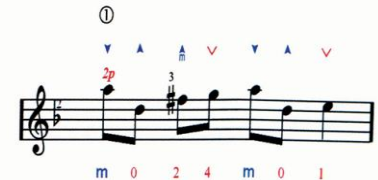
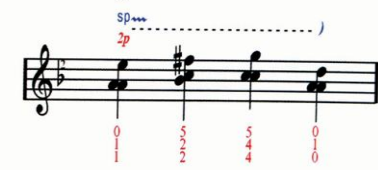
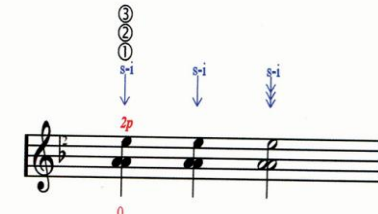

Vurma Çekme (sağ el):

Vurma: Sağ el parmaklarıyla klavye üzerinde gösterilen sesin çıktığı perdeye vurarak ses elde etmeyi ifade eder.

Çekme 1: Bir önceki sesin üzerindeki parmağı çekerek ses elde etmeyi ifade eder.

Çekme 2: Bir önceki sestten bağımsız olarak belirtilen parmakla teli çekerek ses elde etmeyi ifade eder.

Şekil 2.11

Bağlama Metodu
Bağlama Dizeni
Şelpe

Tel Çekme: p-i-m-a-s
Portenin üst kısmında belirtilen sağ el parmakları ile teli çekerek ses çıkarmayı ifade eder.

Fiske Vurma: x.
Sağ el parmaklarının tırnak yönüyle belirtilen sesle birlikte göğüs sesini de duyurma amacıyla yapılan vuruşu ifade eder.

Uzatma İmgesi: :::: :::: :::: :::: ::::
Bir perdeye basıldıktan sonra elde edilen sesin belirtilen değer kadar uzatılması gerektiğini ifade eder.
Üç sıra biçiminde belirtilen kesik ve düz çizgiler; yukarıdan aşağıya doğru 3., 2. ve 1. teldeki sesleri ifade etmek için kullanılacaktır.
Buradaki düz çizgi ya da çizgiler de uzayan sesin hangi telde olduğuna açıklık getirecektir.

The image displays three musical staves illustrating the 'Şelpe' technique. The first staff, labeled 'Tel Çekme', shows a sequence of notes with fingerings 3, 1, 2, 3, 1 and symbols p, i, v, v, p, i, v. The second staff, labeled 'Fiske Vurma', shows notes with fingerings 3, 3, 3 and a symbol x. The third staff, labeled 'Uzatma İmgesi', shows notes with fingerings 3, 1, 3, 1, 3, 1, 3, 1, 3, 1, 3, 1, 3, 1, 3, 1 and symbols v, a, v, a, v, a, v, a, v, a, v, a, v, a, v, a. The notes are written on a treble clef staff with a key signature of one flat (B-flat).

Şekil 2.12

Scale: A dz (la) 5d
Position: 2p, 7p
Repertoire: 1

Bağlama Metodu
Bağlama Düzeni
Sesler

Ellik

Yöre: Sivas
Kaynak: -
Derleyen: Muzaffer Sarısözen
Arşiv: TRT (*)

Region: Sivas
Source: -
Collected by: Muzaffer Sarisözen
Archive: TRT (*)

p i v p i m a p i m a p i p i v p i m a p i m a p i p i v p i m v p i m p i
 ♪ = 100 2p 7p 2p
 0 0 1 0 0 0 0 5
 i p i m v p i m p i v a v a a v v v a v a a v v a a v v a a v v a a v
 5 0 i m i 0 0 4 m 0 m i m 5 0 i m i m
 v a v v a v a a v a a v v a a v v a a v v a a v v a a v v a a v a a v a a v a a v a a
 i m 5 i m 0 0 4 m 0 m i m 5 0 i m m i m 0 i 0 i m m i
 v a v v a v a a v a a v v a a v v a a v v a a v v a a v v a a v a a v a a v a a v a a
 i m 0 i m 0 i m m i m 0 i m 5 i m m i m 0 i m 5 i m m
 v a v v a v a a v a a v v a a v v a a v v a a v v a a v v a a v a a v a a v a a v a a
 i m i m 0 0 4 m 0 m i m 5 0 i m m
 v a v v a v a a v a a v v a a v v a a v v a a v v a a v v a a v a a v a a v a a v a a
 i m 5 i m 0 0 4 m 0 m i m 5 0 i m m

(*) Türkiye Radyo Televizyon Kurumu

Şekil 2.13

2.2 İlgili Literatür

Parlak (1998) “Türkiye’de el ile (tezenesiz) bağlama çalma geleneği ve çalış teknikleri” isimli çalışmasıyla, bu konuda herhangi bilimsel çalış yapılmamış olmasından dolayı, bu kültürün kaybolmasının önüne geçmeyi amaçlamıştır. Çalışma bu amaca yönelik altı yıl kadar incelenmiş, yurt içi ve yurt dışı kaynaklar derinlemesine araştırılmış. İlgili canlı kaynaklardan ses ve görüntü kaydı alınarak alan araştırması yapılmış ve bunlara bağlı olarak çalışmada gözlem ve deney yöntemi uygulanmıştır. Bu yöntemin yanı sıra bir çok kişiyle görüşülmüş ; yurt içi ve yurtdışındaki kütüphanelerin arşivlerinde araştırmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar doğrultusunda, Anadolu’da el ile bağlama çalma tekniği incelenmiş ve şelpe tekniğinde kullanılan sazların yapısı, akort sistemleri anlatılmıştır. El ile çalma tekniği ile çalınan ezgiler incelenmiş ve çok sesli yapısı vurgulanmıştır. Sonuç bölümünde ise bağlama icrasının “el ile” ve “mızrap (tezene) ile” iki ayrı teknikten oluştuğunu belirtmiş ancak el ile bağlama çalmanın, bağlamanın gerçek kapasitesini, zenginliğini ve çok sesliliğini yansıtacağına vurgu yapılarak bu sayede el ile bağlama çalma tekniğinin uluslararası platformlarda yer alacağına da değinmiştir. Aynı zamanda tezin son bölümünde şelpe tekniği sağ el ve sol el olmak üzere detaylı bir şekilde anlatılıp nota yazımında sembolleştirilmiş ve bu sembollerin anlamları detaylı bir şekilde anlatılarak örnek repertuar çalışmaları verilmiştir.

Kızıler (2007) çalışmasında günümüzde kullanılan şelpe tekniğinin çalınmasının geçmişten günümüze inceleyerek değişimlerini farklılıklarını ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Çalışmada iki farklı başlık “melodik çözümleme ve armonik çözümleme” yöntem olarak seçilmiş olup 9 eser incelenmiş ve analiz edilmiştir. Sonuç olarak yeni bir teknik olarak gösterilen bu tekniğin köklerinin geleneksel şelpe tekniğinden geldiğini, icra edilen yörelerde sazların boyut farkından kaynaklı isimlerinin değişim gösterdiğini, şelpe tekniğinin belli başlı temel vuruşları olduğunu belirtmiş aynı zamanda şelpe tekniği ile düzenlenen türkülerin teknik kapasitesinin yüksek olduğuna dikkat çekerek. Bu tekniğin 3 ana vuruştan oluştuğu ve bu 3 vuruşun, şuanda kullanılan vuruş şekillerinden üretildiğini belirtmiş ve şelpe tekniği için yeni bir nota yazım sistemi geliştirmiştir.

Ceylan (2018) çalışmasında şelpe metotlarında kullanılan sembol, transkripsiyon, imge ve simgelerinin, farklılık göstermesinden dolayı bu alanda yazılmış iki ayrı şelpe metodu kitabını incelemiştir. Bu amaca yönelik bağlama eğitimcileri ile görüşerek değerlendirmeler yapmıştır. Çalışma hem betimsel hem de nitel bir araştırma olup sonuç olarak yapılan görüşmelerde eğitimcilerin “sembol, transkripsiyon, imge ve simgeler” ile ilgili ortak bir görüşe varamadıklarına dikkat çekmiştir.

Demirbaş (2020) yüksek lisans tezinde; bestecilikte uğraşan kişilerin özellikle Türk halk müziği telli ve yaylı çalgılar için beste yapan bestecilerin kolay bir şekilde ulaşabileceği bir kaynak oluşturmayı amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda gözlem, incelemeler ve kaynaklar aranmış, yöntem olarak nitel ve nicel yöntem kullanılmıştır. Sonuç olarak öğretim metotların enstrümantasyon metotlarından fazla olduğuna vurgu yapmış ve bu çalgıların kullanımının yoğunlaşmasının ancak enstrümantasyon metotlarının artmasıyla olacağını vurgulamıştır.

Oral (2018) araştırmasında Aşık Nesimi Çimen’in yaşamını incelemiş ve Nesimi Çimenin şelpe tekniği ile çalıp kullandığı iki telli curanın özelliklerini, çalma şekillerini örnek eserler üzerinden incelemeyi amaçlamıştır. Yöntem olarak kaynak taraması, görüşme yöntemlerinin kullanılmasının yanı sıra tündengelim yöntemi izlenmiş ve sonuç olarak Nesimi Çimen’in bu tekniği kullanan en önemli temsilci olduğu ve şelpe tekniğinin unutulmaya yüz tuttuğu vurgusu yapılarak gelecek nesillere aktarılması için gerekli eğitimlerin verilerek tekrar gündeme gelmesi gerektiğini belirtilmiştir.

Benli (2016) çalışmasında, Alevi Müziğinin kültürel ve tarihsel süreçlerini araştırarak çalma tekniklerinin gelişim sürecini ortaya koymayı amaçlamıştır. Tarama yöntemi ile repertuar ve kaynak taraması yapılmıştır. Alevi müzik kültürünün içinde bulunan cem kültürünün kuşaktan kuşağa aktarımı ile birlikte bağlama çalgısının ulusal ve uluslararası çalmanın daha fazla yaygınlaşacağına, akademik çalışmalarda ise daha fazla yer verileceğine vurgu yapmıştır.

Gerçek (2015) çalışmasında kopuzun köklerini araştırarak Türk dünya tarihindeki yerinin incelenmesini amaçlamıştır. Bu çalgının farklı çalma tekniklerine vurgu yapmış geçmişten günümüze kopuz çalgısının farklarını anlatarak karşılaştırmalar yapmıştır. Yöntem olarak çeşitli kaynaklar taranmış ve kopuz yapımcısı ustalarla görüşme yöntemi uygulanmıştır. Sonuç olarak günümüzdeki kopuzların geçmişteki kopuzlarla benzerlik gösterdiğini fakat günümüze gelene kadar farklı çalma teknikleri ve yapısal bazı özelliklerinde değişime uğradığını vurgulamıştır.

Kasymkulova (2017) yüksek lisans tezinde; Kırgızistan ve Türkiye müzik eğitiminde kullanılan iki yerel çalgının benzer ve farklı yönlerini karşılaştırmış, tarama yöntemini kullanarak el ile çalmada (şelpe) kullanılan tekniklerin Kırgız çalgısında kullanılan tekniklerle çok benzerlik gösterdiğini ifade ederek bazı metotların bu çalgılara aktararak çalınabileceğine dikkat çekmiştir.

Yıldız (1992) çalışmasında; gün yüzüne çıkmamış Tunceli yöresi semahlarını araştırıp, düzenleyerek gün yüzüne çıkartmak, aynı zamanda derlenen semahları söz, melodi ve ritim bakımından analiz yapmayı amaçlamıştır. Bu bağlamda sadece Tunceli yöresinde araştırma ve tarama yöntemi kullanmıştır. Sonuç olarak semahlarda bir ağırlama bölümlerinde bir durgunluk tespit edilmiş, “şelpe” ile icra edilen semahların daha renkli, akılda kalıcı ve daha melodik olduğu saptanmıştır.

Baysal (2020) şelpe tekniği ile çalınan ezgilerde bir sistemin oluşturulması amacıyla elin konumu belirleyen bir analiz yapmayı amaçlamıştır. Aynı zamanda bu sistemde elin konumlandırılması amacıyla farklı çalışmalar yapılmış, şelpe tekniği ile ilgili uygulamalara geniş yer vererek bu tekniğin yıllar geçtikçe doğal çok sesli yapısıyla beraber daha da gelişip modern bir hal aldığına dikkat çekmiştir. Sonuç bölümünde ise, bu çalışma kapsamında oluşturulan tüm veriler değerlendirilerek daha sonra gerçekleştirilebilecek çalışmalar için öneriler sunulmuş ve aynı zamanda çalışma kapsamında birçok farklı sistemler önerilmiştir.

Sağ ve Erzincan (2009) metot iki ciltten oluşmaktadır, birinci ciltte tezeneli ve el ile (şelpe) çalma teknikleri ile ilgili alıştırma ve repertuar, gerekli semboller, sağ ve sol el kullanımı hakkında bilgilerin verilmesinin ardından cildin sonunda el ile (şelpe) çalma tekniklerine yönelik repertuvara yer verilmiştir. İkinci ciltte ise tezeneli bağlama çalmak için hazırlanan söz konusu çalgının klavyesinin tanınması ve daha verimli kullanılması amacıyla bağlamada bulunan tüm pozisyonlar görsel bir şekilde gösterilerek, bu pozisyonlara uygun dizilerle beraber alıştırma ve repertuvara yer verilmiştir.

Demir (2008) çalışmasında bağlama çalmada kullanılan icraya dayalı performans gelişiminin incelenmesini amaçlamıştır. Bağlama çalmayı ustalıkla sergileyen çeşitli bağlama sanatçıları ile görüşmeler yapılmış bu yöntemle kullanılan teknikler hakkında görüşleri alındıktan sonra bağlama çalmaya yönelik katkıları ve özellikleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Sonuç olarak bağlama çalmada kullanılan tekniklerin eğitim ve öğretimi konusunda ki önemine dikkat çekmiştir.

Çoğulu (2010) “Bağlama Tekniklerinin Klasik Gitar İcrasına Uyarlanması” başlıklı doktora tezinde bağlama çalma tekniklerinin klasik gitar çalmaya aktararak, klasik gitar için yeni teknik ve repertuar oluşturmayı amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda bağlama çalmada kullanılan teknik ve düzenlemeler klasik gitara aktarılarak etüt, eser ve alıştırma yazılmıştır. Bağlama çalma teknikleri araştırılıp, anlatılarak çalma tekniklerinden biri olan şelpe tekniği, klasik gitara aktarılarak farklı bir teknik ortaya çıkartılmıştır. Sonuç olarak bağlama çalma tekniğinin bir parçası olan şelpe tekniğinin, klasik gitarın çalınmasında kullanılmasının gitar çalanlar için fayda sağlayacağı, armonik ve melodik yönden yeni renkler kazandırdığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Dönmez (2022) çalışmasında şelpe tekniğiyle ilgili yapılmış tüm çalışmaları ele almış, ve bu doğrultuda bu teknikle ilgili yapılan çalışmaların içeriğini ve türlerini araştırmayı amaçlamıştır. Sistematik derleme yöntemiyle yaptığı bu çalışmada toplamda 26 çalışma incelemiş sonuç olarak şelpe tekniğinde yaşanan zorluklara çözümler aramıştır. Şelpe tekniğine yönelik çalışmalara bakıldığında tez çalışmalarının olduğunu fakat metot ve kitap çalışmalarının daha yoğunlukta olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Erzincan (2019) “Bağlama İçin Besteler” kitabında, yazarın farklı düzenlerde, şelpe tekniği ve tezeneli çalma için bestelediği eserler yer almaktadır.

Parlak (2001) “El ile Bağlama Çalma Şelpe Tekniği Metodu 1” kitabında el ile bağlama tekniğinin tarihsel boyutları incelenmiş bu tekniğin temel çalmalarını görsellerle verilerek nota yazımında kullanılan semboller anlatılmıştır. Kitabın son bölümünde ise el ile çalma (şelpe) tekniği için düzenlenmiş eserlerden oluşan repertuara yer verilmiştir.

Parlak (2005)’ın ilk çıkardığı kitabın devamı niteliğinde yazmış olduğu “El ile Bağlama Çalma Şelpe Tekniği Metodu 2” kitabında önce şelpe tekniği ile ezgi üretme ve çok seslilikle ilgili örnekler verilmiş, ardından söz konusu teknikle alakalı, dört farklı sanatçının da düzenlemelerinin bulunduğu repertuar çalışmasına yer verilmiştir.

Ayyıldız (2021) “Modern Şelpe Repertuarı 1” kitabında farklı müzik kültürlerinin şelpe tekniği (el ile çalma tekniği) ile seslendirilmesi amacıyla yapılan düzenlemeler yer almaktadır. Kitapta kullanılan notasyon detaylı bir şekilde görseller verilerek anlatılmış ve son bölümde bu teknik için düzenlenen eserler sunulmuştur.

Ayyıldız (2018) “Saz (Bağlama) İcrasında Parmak Vurma Tekniği Kullanarak Ezgi Kalıplarını Üretme Yöntemleri” başlıklı doktora tezinde, bağlama çalmada parmak vurma tekniği kullanarak, ezgi kalıpları yaratmayı amaçlamış ve çalışmada ezgi kalıpları farklı şekiller de tanımlanmıştır. Çalışmada pozisyonların, sembollerin, perdelerin gösterimi için önceden tanımlanan ve mikrotonal perdelerin bulunduğu bir saz kullanılmış parmak vurma yöntemi ile belirlenen bir melodinin tüm diziler ve tonlarda çalınabileceği sonucuna varılmıştır.

Çoğulu (2011) “Klasik Gitar İçin Yapılmış Türkü Düzenlemelerinde Ve Bestelerde Bağlama Çalım Teknikleri” adlı çalışmasında klasik gitarın icrasında kullanılan bağlama çalma tekniklerini belirli özelliklere göre gruplandırarak incelemiştir. Bağlama çalma tekniklerini ayrı ayrı başlıklarda incelenmiş sonuç olarak bağlamada kullanılan şelpe tekniği gibi bazı tekniklerin klasik gitar da az görüldüğüne dikkat çekerek bu tekniklerin klasik gitara aktarılmasının hem repertuarı genişletme, hem gitarın gelişimi ve yeni çalma tekniklerini de kazandırması açısından faydalı olacağını belirtmiştir.

Ayyıldız ve Parlak (2018) çalışmalarında, parmak vurma tekniğinin nasıl uygulanması gerektiği konusu üzerinde durulmuşlardır. Bu tekniğin Teke Yöresi ve o yörede yaşayan Yörük Türkmenleri tarafından sıklıkla kullanıldığı ve bu çalmaların üç telli sazla icra edildiği belirtilmiştir. Sonuç olarak parmak vurma tekniğinin bağlama düzeninde çalındığı, “Boğaz Havası” adı verilen türkülerin melodik yapıları incelendiğinde bu türkülerin parmak vurma tekniklerini içinde barındırdığı, aynı zamanda Boğaz Havalarının söylemeye dayalı türküler oldukları düşünüldüğünde bu türkülerdeki melodik atlamaların parmak vurma tekniğine uygun olduğu vurgulanmıştır. Zamanla bu tekniği kullananların büyük şehirlere göç ettiği belirtilmiş ve parmak vurma tekniğini gittikleri yerlerde tanıtmış, aynı zamanda bu tekniğin büyük sazlara aktarımını kolaylaştırarak akademik ve müzikal anlamda, ulusal ve uluslararası alanda yaygınlaşmasını sağladıkları belirtilmiştir.

Oral ve Deran (2018) çalışmalarında, günümüzde iki telli cura olarak bilinen çalgının yapısını ve çalma tekniklerini anlatmayı amaçlamışlardır. Bu bağlamda iki telli curanın en önemli temsilcisi olan Nesimi Çimen’in şelpe tekniği ile çalınan bu çalgının günümüze kadar ulaşmasında aracı olduğunu ve bu çalgının kaybolmamasını sağladığını belirtmişler ve yöntem olarak görüşme yöntemi kullanmışlardır. Kendine has tınıları ve içinde farklı teknikleri barındıran iki telli curanın şelpe tekniğiyle çalındığına, sonuç olarak bu curanın sadece bir enstrüman olmadığı aynı zamanda kültürel bir aktarım aracı olduğuna dikkat çekilmiştir.

Erzincan (2021) “Çocuklar İçin Temel Bağlama Eğitimi” kitabı 7-12 yaş arasında çocukların kullanması amacıyla yazılmıştır. Bu yaş grubuna uygun repertuar seçilmiş, çocukların kas yapısına ve dünyasına uygun eserler hazırlanmış, hem tezeneli, hem de şelpe (el ile çalma) tekniği olmak üzere iki çalma tekniğine uygun eser ve etütlere yer verilmiştir.

Erzincan (2016) çalışmasında bağlama çalmada karşılaşılan sorunlara değinmiş ve yaşanan zorluklara çözümler bulmayı amaçlamıştır. Bağlama çalmada kullanılan notalar üzerindeki imgeler, tezene yönleri, sağ ve sol el parmak numaraları, tel numaraları, el pozisyonlarını gösteren numaralar ile ilgili sorunlara aynı zamanda ayak ve makam sorunlarına dikkat çekmiştir. Sonuç olarak bu sorunlara ilişkin çeşitli parmak numaraları, tezene yönü v.b imgelerle

ilgili çözümlerin, ortak bir nota yazımının tercih edilmesi ile sağlaabileceğini vurgulamıştır.

Engin (2021) çalışmasında bağlamada şelpe tekniğinin içinde barındırdığı parmak vurma tekniğine yeni semboller ve şekiller yaratmayı amaçlamıştır. Yöntem olarak metotlar incelenmiş ve alan ile ilgili uzmanların görüşleri alınarak yeni notalama yöntemine dair öneriler sunulmuştur.

Erbil, (2021) çalışmasında Burdur yöresi türkülerinde çalınan üç telli bağlamanın genel özelliklerini araştırmayı ve müzik eğitimi veren kurumlarda üç telli bağlamanın derslerde kullanılabilirliğini incelemeyi amaçlamıştır. Bu bağlamanın derslerde verilmesi üzerine uzman görüşü almak üzere bir tarama yöntemi kullanmıştır. Sonuç olarak bu çalgının müzik eğitimi veren kurumlarda öğretilmesinin uygun olduğu ve bu çalgının gelecek kuşaklara aktarılması açısından da faydalı olacağına ulaşmıştır.

Çalışkan (2018) çalışmasında, bağlama çalgısını ve onu çalan icracılara göre nasıl şekillendiğini araştırmayı amaçlamıştır. Durumun daha derin bir şekilde incelemek için bağlama çalmada kullanılan el ile çalma tekniğini (şelpe) kullanan icracılar irdelenmiş ve bu tekniğin icrası esnasında performansı etkileyen kavramların birbiriyle ilişkisi üzerinde durulmuş ve ifade edilmeye çalışılmıştır. Sonuç olarak performansı etkileyen kavramalara en temel şekilde yaklaşılarak performansların nasıl oluştuğuna dair temel bir çerçeve sunularak bağlamanın ifade açısından kapasitesi ortaya konmuştur.

Çalışkan (2018) makalesinde şelpe tekniği hakkında genel bilgiler vererek nasıl çalındığına dair ve tarihsel gelişimi hakkında bilgiler vermiştir. Sonuç olarak şelpe tekniğinin çalınmasında ve aktarımında önde gelen isimlerin sunduğu müzikal albümler detaylıca irdelenmiş ve yayınladıkları kitaplardaki repertuarlar detaylıca incelemiştir.

Çine (1982) “Üçtelli Bağlama” adlı kitabında üçtelli isminin nereden geldiğini ve sebeplerinden bahsederek bu bağlamanın parmak uçlarıyla çalındığını; boğaz havası gibi türkülerini çalarken parmakların sapın üzerinde mızrap gibi kullanılması gerektiğini; ve hangi yörelerde sıklıkla çalındığına vurgu yapmıştır. Kitabın bağlama çalmayı bilenler için tavır ve icra şekillerini öğretmek amacıyla yazdığına dikkat çekmiştir. Kitapta parmak vurma, çektirme, tokatlama, tarama, döğme gibi teknikler ve farklı yörelere ait düzenler anlatılmış, bu teknikler detaylı bir şekilde gösterilmiş ve farklı düzenlerde çalma

ile ilgili vurgu yapılmıştır. Kitapta bahsi geçen konular ele alındıktan sonra repertuar çalışması yapılmıştır.

Literatür incelendiğinde, bu teknikle ilgili ortak semboller ve imgelerle ilgili ortak bir nota yazımının olmadığı, genellikle bu tekniğin tarihsel sürecinin araştırıldığı, bu tekniği günümüze kadar taşıyan ustaların bu tekniği nasıl çaldığı, bu tekniğin nasıl çalınması gerektiği hakkında sınırlı çalışmalar olduğu, öğretmenlerin bu tekniği nasıl öğretmeleri gerektiği hakkında bir çalışma olmadığı, bu tekniği kullanan kişilerle görüşmeler yapıldığı ve belirlene bir repertuar üzerinden melodik ve armonik bir inceleme yapıldığı, geçmişten günümüze kadar geçen süreçte bu tekniğin gelişim sürecinin incelendiği aynı zamanda bu teknik ile ilgili bağlama çalgılarının boyutlarının incelendiği ve farklı çalgılarla da bu tekniğin çalınabileceği sonuçlarına ulaşılmış aynı zamanda şelpe tekniği ile ilgili çalışmaların sınırlı olduğuna da dikkat çekilmiştir.

3. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın deseni, evren ve örneklem, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve verilerin analizi başlıklarına yer verilmiştir.

3.1 Araştırmanın Deseni

Bu çalışmada GSL’ de görev yapan bağlama öğretmenlerinin şelp tekniğine yönelik görüşlerini ortaya koyma amacıyla bağlama öğretmenlerinin konuyla ilgili görüşlerinin alınması için, nicel araştırma yöntemlerinden tarama deseni kullanılmıştır. Tarama araştırmalarının amacı, bir konuyla ilgili hali hazırda olan durumu ortaya koyarak durumu anlatmaktır. Büyüköztürk (2018)’e göre katılımcıların görüşlerinin belirlendiği bir konu veya olayla ilgili genellikle örneklem daha büyük olduğu araştırmalara tarama araştırması denir.

3.2 Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini, Türkiye’deki Güzel Sanatlar Liselerinde bağlama eğitimi veren öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklem grubunu ise Türkiye’ nin 7 farklı coğrafi bölgesinin her birinden 4, toplamda 28 Güzel Sanatlar Lisesindeki 40 bağlama öğretmeni oluşturmaktadır. Örneklem grubunun seçimi yapılırken, “küme örnekleme” yöntemi kullanılmıştır.

Kılıç (2013)’a göre evrenin genişliği, büyük ve geniş bir coğrafyaya yayılması durumunda, evrendeki birimlerden rastgele bir seçim yapmak yerine, bu birimlerden oluşturulan gruplardan rastgele bir seçim yapmak daha etkili olur. Aynı zamanda bu seçimler yapılırken isim listelerinden değil, bu kişilerin olduğu “okul, sokak, mahalle” vb. gibi rastgele örnekler seçilir.

7 farklı coğrafi bölgenin seçilmesinin sebebi olarak, örneklem evreni daha iyi temsil edebilmesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Örneklem seçimi yapılırken Türkiye’deki tüm Güzel Sanatlar Liseleri listelenmiş, bölgeler halinde gruplanmış ve liseler tesadüfi bir şekilde belirlenmiştir. Belirlenen Güzel Sanatlar Liselerinde, bağlama eğitimi verilme durumu göz önünde bulundurulmuştur.

Tablo 3.1 Örneklem grubunda yer alan öğretmenlerin görev yaptıkları okullar, okulların yer aldığı coğrafi bölgeler ve öğretmen sayıları

Coğrafi Bölgeler		Güzel Sanatlar Lisesi				Katılımcı Öğretmen Sayısı
Doğu Bölgesi	Anadolu	Malatya Abdulkadir Eriş	Güzel Sanatlar Lisesi			2
		Erzurum Raci Alkır	Güzel Sanatlar Lisesi			2
		Erzincan	Güzel Sanatlar Lisesi			1
		Elazığ Kaya Karakaya	Güzel Sanatlar Lisesi			3
Güneydoğu Bölgesi	Anadolu	Şanlıurfa Kazancı Bedih	Güzel Sanatlar Lisesi			1
		Mardin	Güzel Sanatlar Lisesi			1
		Siirt Takasbank	Güzel Sanatlar Lisesi			1
		Gaziantep Ticaret Odası	Güzel Sanatlar Lisesi			2
Akdeniz Bölgesi		Antalya Ticaret ve Sanayi Odası	Güzel Sanatlar Lisesi			1
		Burdur	Güzel Sanatlar Lisesi			1
		Isparta	Güzel Sanatlar Lisesi			1
		Mersin Nevit Kodallı	Güzel Sanatlar Lisesi			2
Ege Bölgesi		Denizli Hakkı Dereköylü	Güzel Sanatlar Lisesi			1
		Aydın Yüksel Yalova	Güzel Sanatlar Lisesi			2
		Muğla	Güzel Sanatlar Lisesi			1
		Buca Işıl Saygın	Güzel Sanatlar Lisesi			2
İç Anadolu Bölgesi		Kırşehir Neşet Ertaş	Güzel Sanatlar Lisesi			1
		Eskişehir Atatürk	Güzel Sanatlar Lisesi			1
		Kırıkkale	Güzel Sanatlar Lisesi			1
		Ankara	Güzel Sanatlar Lisesi			2
Karadeniz Bölgesi		Karabük Safranbolu Borsa İstanbul	Güzel Sanatlar Lisesi			1
		Düzce	Güzel Sanatlar Lisesi			1
		Bolu	Güzel Sanatlar Lisesi			1
		Bartın	Güzel Sanatlar Lisesi			2
Marmara Bölgesi		İstanbul Avni Akyol	Güzel Sanatlar Lisesi			2
		Başakşehir İTÜ İsmail Dede Efendi	Güzel Sanatlar Lisesi			2
		Aşık	Güzel Sanatlar Lisesi			1
		Sakarya	Güzel Sanatlar Lisesi			1
Toplam		28				40

Tablo 3.1 incelendiğinde, örneklem grubunun Türkiye'nin 7 bölgesinin her birinden 4 tane olmak üzere, toplam 28 farklı Güzel Sanatlar Lisesi'nin müzik bölümlerinde görev yapan 40 bağlama öğretmeninden oluştuğu görülmektedir. Ankete verilen yanıtlar incelendiğinde, en fazla katılımı Elazığ Kaya Karakaya Güzel Sanatlar Lisesi'nin (f. 3) bağlama öğretmenleri oluşturmuştur. Diğer Güzel Sanatlar Liseleri bağlama öğretmenlerinin sayısı göz önünde bulundurulduğunda ise, 17 farklı GSL' den 1, 10 farklı GSL' den 2 yanıt alınmıştır.

Tablo 3.2 Örneklem grubundaki öğretmenlerin öğrenim durumları ve mezun oldukları programların dağılımları

<i>Soru</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Öğrenim durumunuz nedir?		
Lisans	32	80,0
Yüksek Lisans	7	17,5
Sanatta Yeterlilik	1	2,5
Doktora	0	0,00
<i>Toplam</i>	40	100,0
Mezun olduğunuz program nedir?		
Güzel Sanatlar Fakültesi	1	2,5
Konservatuar	18	45,0
Eğitim Fakültesi	21	52,5
<i>Toplam</i>	40	100,0

Tablo 3.2 incelendiğinde ankete katılım sağlayan 40 GSL bağlama öğretmenin öğrenim durumlarında, çoğunlukla (f. 32) lisans, 7 yüksek lisans, 1 sanatta yeterlilik mezunu olduğu, doktora mezunu bulunmadığı, mezun olunan programlara bakıldığında ise çoğunlukla (f. 21) Eğitim Fakültesi, 18 Konservatuar ve 1 Güzel Sanatlar Fakültesi mezun olduğu görülmektedir.

Tablo3.3 Örneklem grubundaki öğretmenlerin, bağlama eğitimi verme, müzik öğretmenliği ve GSL hizmet sürelerinin dağılımları

<i>Soru</i>	<i>F</i>	<i>%</i>
Müzik öğretmeni olarak hizmet süreniz nedir?		
1-5 yıl	1	2,5
6-10 yıl	7	17,5
11-15 yıl	15	37,5
16-20 yıl	8	20,0
21 yıl ve üzeri	9	22,5
Güzel Sanatlar Lisesinde hizmet süreniz nedir?		
1-5 yıl	23	57,5
6-10 yıl	8	20,0
11-15 yıl	6	15,0
16-20 yıl	2	5,0
21 yıl ve üzeri	1	2,5
Kaç yıldır bağlama eğitimi veriyorsunuz?		
1-5 yıl	3	7,5
6-10 yıl	3	7,5
11-15 yıl	11	27,5
16-20 yıl	13	32,5
21 yıl ve üzeri	10	25,0
Toplam	40	100,0

Tablo 3.3 incelendiğinde ankete katılan bağlama öğretmenlerinin çoğunlukla (f. 15) 11-15 yıldır müzik öğretmeni olarak görev yaptıkları, 1 katılımcının ise 1-5 yıl arasında müzik öğretmeni olarak görev yaptığı görülmektedir. Güzel Sanatlar Lisesi hizmet sürelerine bakıldığında ise 23 katılımcının 1-5 yıl arasında görev yaptıkları, 1 katılımcının ise 21 yıl ve üzerinde hizmet verdiği görülmektedir. Son olarak bağlama eğitimi verme sürelerine bakıldığında ise, 13 öğretmenin 16-20 arası ; 11 öğretmenin 11-15 yıl arası ; 10 öğretmenin 21 yıl ve üzeri ; 3 öğretmenin 6-10 yıl arası ; 3 öğretmenin ise 1-5 yıl arası bağlama eğitimi verdiği görülmektedir. Bu bağlamda öğretmenlerin, GSL’ de hizmet sürelerinin 1-5 yıl arasında yoğunlukta olduğu görülmekte fakat 16-20 yıl üzeri bağlama eğitimciliği yaptıkları dikkat çekmektedir.

3.3 Veri Toplama Aracı

Araştırmacı tarafından geliştirilen “Güzel Sanatlar Liselerinde Şelpe Tekniği Kullanımına Yönelik Öğretmen Görüşleri Anketi” nicel veri toplama aracı olarak kullanılmıştır (EK-1). Veri toplama aracı, örneklem grubuna anket yoluyla uygulanmıştır. Araştırmada kullanılan “Güzel Sanatlar Liselerinde Şelpe Tekniği Kullanımına Yönelik Öğretmen Görüşleri Anketi” araştırmanın amacına uygun bir şekilde 40 Güzel Sanatlar Lisesi bağlama öğretmenine uygulanmıştır. Büyüköztürk (2018)’ e göre anket, görüşme ve gözlem tekniklerine göre daha farklı bölgelerden büyük gruplara hızlıca ulaşmak, ekonomik olarak daha uygun olması gibi yaraları vardır. Ankette soru sayısının fazla olması, cevaplama süresini artıracığından dolayı sorulara verilen cevapların, sorunun yoğunluğuna bağlı olarak gelişi güzel veya düşünmeden cevaplanabileceğini vurgulamıştır. Araştırmanın alt problemlerini yanıtlayacak bir şekilde hazırlanan “öğretmen görüşleri anketi” ; 13 likert tipli, 8 evet-hayır ve 4 çoktan seçmeli sorulardan oluşmaktadır. Soru dağılımları aşağıdaki tabloda ayrıntılı bir şekilde belirtilmektedir.

Tablo 3.4 Öğretmen Görüşleri Anketi Soru Dağılımları

Soru Kategorileri	Soru Maddesi	Soru Sayısı
Demografik bilgi	1-2-3-4-5-6	6
Likert tipli soruları	9-10-11-12-13-14-15-16-17-18-21-26-27	13
Evet hayır	7-22-24-25-28-29-30-31	8
Çoktan seçmeli	8-19-20-23	4

Kapsam geçerliliği amacıyla görüşme soruları hazırlanırken müzik alanından 3, ölçme ve değerlendirme alanından 1, Türk Dili ve Edebiyatı alanından 1 uzman görüşüne başvurulmuş olup konuyla ilgili dört adet alt problem belirlenmiş ve bu alt problemlere yönelik sorular hazırlanmıştır. Güvenirliği ölçmek amacıyla beş bağlama öğretmenine pilot uygulama yapılmış, uzman görüşleri doğrultusunda sorular tekrardan değerlendirilerek, soru sayısı 36 dan 31’e indirilmiş, sorulardaki ifadeler değiştirilmiş ve 1 açık uçlu soru ankette çıkarılarak anket son halini almıştır.

3.4 Verilerin Toplanması

“Güzel Sanatlar Liselerinde Şelpe Tekniği Kullanımına Yönelik Öğretmen Görüşleri Anketi” Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kurulu tarafından 29.11.2021 tarihinde 2021/11 toplantısında değerlendirilmiş ve etik olarak uygun bulunmuştur (EK-2). Aynı zamanda “Güzel Sanatlar Liselerinde Şelpe Tekniği Kullanımına Yönelik Öğretmen Görüşleri Anketi” Güzel Sanatlar Lisesi bağlama öğretmenlerine uygulanması için Milli Eğitim Bakanlığı / Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğünden 08.02.2022 tarihinde araştırma uygulama izni makam onayı ile uygun görülerek izinler alınmıştır (EK-3). Yasal izinlerin alınması sonucunda anket, “Google Forms” üzerinden oluşturulup, bağlama öğretmenlerine ulaşmak amacıyla GSL’ ler teker teker aranıp okul idaresi aracılığıyla iletişim kurulmuş, akabinde öğretmenlere mail ve WhatsApp aracılığıyla link yollanarak ulaşılmıştır. Ulaşılamayan öğretmenlere tekrar mail atılarak ulaşılmıştır.

3.5 Verilerin Analizi

Bu çalışmada bağlama öğretmenlerine yapılan anket soruları gruplar halinde “Likert tipli , Evet-Hayır, Çoktan Seçmeli” biçiminde ayrılarak tablolaştırılmış, bulunan veriler ise yüzde frekans değerleri kullanılarak yorumlanmıştır. Örnek olarak, tablo 4.2 bağlama öğretmenlerinin, “*öğrencilerin şelpe tekniği ile ilgili bilgi düzeylerine*” ait yanıtlar “Likert” ; tablo 4.4 bağlama öğretmenlerinin, “*şelpe tekniğinin öğrencilerin enstrüman çalmadaki sürecine ve temel bağlama çalma eğitimini tamamlamış olması gibi ve eski programdaki GSL kitabının kullanımına*” ait yanıtları “Evet Hayır” ; tablo 4.5 bağlama öğretmenlerinin, “*hangi kaynaklardan yararlandığına*” ait yanıtları ise “Çoktan Seçmeli” olarak ayrılmış, yüzde frekans değerleri alınarak yorumları yapılmıştır.

4. BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde alt problemlere ilişkin bulgulara ve bulgulara ait yorumlara yer verilmiştir. Yanıtlar tabloların altında yorumlanmıştır.

4.1 Birinci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum

“Güzel Sanatlar Lisesi bağlama eğitiminde şelpe tekniğinin yeri ve önemi konusunda öğretmen görüşleri nelerdir?”

Araştırmanın veri toplama aracında yer alan soru tiplerine göre, yanıtlar gruplanarak, kendi içlerinde karşılaştırılmış ve yüzde-frekans yolu ile ayrıntılı şekilde sunulmuştur. Örnek olarak, tablo 4.4'te “*şelpe tekniğinin öğrencilerin enstrüman çalmadaki sürecine, temel bağlama çalma eğitimi durumlarına ve eski programdaki GSL kitabının kullanımına*” sorularına ait yanıtlar bir tablo içerisinde gruplanarak yüzde-frekans yöntemi ile gösterilerek ayrıntılı şekilde yorumlanmıştır. Yanıtların yorumlanma aşamasında, daha açık şekilde görülmesi amacıyla yoğunluk olan yanıtlar **koyu renk (bold)** şeklinde belirtilmiştir.

Tablo 4.1 Örneklem grubundaki bağlama öğretmenlerinin “*şelpe tekniğinin GSL’deki bağlama müfredatında yer alması ve etüt-eser çalma konularına*” ait yanıtlarının yüzde ve frekans dağılımları

<i>Soru</i>	<i>Evet</i>		<i>Hayır</i>	
	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Şelpe tekniğine Güzel Sanatlar Lisesinde verilen bağlama eğitiminde başlanmalı mıdır?	33	82,5	7	17,5
Şelpe tekniği Güzel Sanatlar Lisesinde her dönem çalışılmalı mıdır?	17	42,5	23	57,5
Sizce, şelpe tekniği Güzel Sanatlar Lisesi bağlama dersi programında yer almalı mıdır?	33	82,5	7	17,5
Güzel Sanatlar Lisesinde verilen bağlama eğitiminde, şelpe tekniğiyle ilgili eser/etüt çalışılmalı mıdır?	35	87,5	5	12,5

Tablo 4.1 incelendiğinde ankete katılım sağlayan 40 GSL bağlama öğretmeninin, şelpe tekniğine GSL bağlama eğitiminde başlanması ile ilgili %82,5 “evet”, %17,5 ise “hayır” yanıtını verdikleri ; şelpe tekniğine GSL’ de her dönem çalışılması ilgili yanıtlarda ise %42,5 “evet”, %57,5 “hayır” yanıtını verdikleri ; GSL ders programında yer almasıyla ilgili %82,5 “evet”, %17,5 “hayır” ; GSL’ de bağlama eğitiminde şelpe tekniğiyle ilgili eser etüt çalışılması ile ilgili ise %87,5 “evet” %12,5 “hayır” yanıtlarını verdikleri görülmüştür.

Elde edilen bulgular doğrultusunda şelpe tekniğine yoğunlukla GSL bağlama eğitiminde başlanmasına %82,5 evet yanıtı verildiği görülmektedir, nitekim Tablo 4.10’daki şelpe tekniğinin öğretimi ve yeterlilikleri ile ilgili verdikleri “çok az” yanıtları göz önünde bulundurulduğunda bağlama öğretmenleri, şelpe eğitiminin GSL de başlanması gerektiğine fakat kendilerini bu tekniği öğretmekte ve kullanmakta yeterli bulmadıklarına yönelik yanıtlar vermişlerdir. Bu durum dikkat çekici olarak düşünülebilir. GSL bağlama dersi programında yer alması konusunda bağlama öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğu bu tekniğin bağlama dersi programında yer alması gerektiğini fakat GSL de bu tekniğin her dönem çalışılmaması gerektiği yanıtlarını vermişlerdir.

Tablo 4.2 Örneklem grubundaki bağlama öğretmenlerinin “öğrencilerin şelpe tekniği ile ilgili bilgi düzeylerine” ait yanıtlarının yüzde ve frekans dağılımları

Sorular	Hiç		Çok az		Kısmen		Fazla		Çok fazla	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Öğrencilerin şelpe tekniği hakkında bilgileri ne düzeydedir?	6	15,0	21	52,5	13	32,5	0,0	0,0	0,0	0,0

Tablo 4.2 incelendiğinde ankete katılım sağlayan 40 GSL bağlama öğretmeninin, öğrencilerin şelpe tekniği hakkındaki bilgi düzeyleri ile ilgili %52,5 “çok az” olduğunu ve bilgi düzeylerinin fazla olmadığını belirtmişlerdir.

Elde edilen bulgular doğrultusunda öğrencilerin şelpe tekniği hakkında bilgi düzeylerinin çok az olduğu düşünülmektedir. Bu bulgular Tablo 4.3’ de öğrencilerinizi ne düzeyde yönlendiriyorsunuz sorusunun yanıtlarıyla karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Öğrencilerin bilgi düzeylerinin düşük olmasının öğretmenlerin az bilgilendirme ve yönlendirme yapıyor olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

4.2 İkinci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum

“Güzel Sanatlar Lisesi bağlama eğitiminde şelpe tekniğinin işlevi ve kullanımı konusunda öğretmen görüşleri nelerdir?”

Tablo 4.3 Örneklem grubundaki bağlama öğretmenlerinin “şelpe tekniğini hangi düzeyde kullandıkları ve öğrencilere ne derece yönlendirme yaptıklarına” ait yanıtlarının yüzde ve frekans dağılımları

Sorular	Hiç		Çok az		Kısmen		Fazla		Çok fazla	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Bireysel çalışmalarınızda şelpe tekniğini kullanıyor musunuz?	9	22,5	19	47,5	8	20,0	3	7,5	1	2,5
Bireysel çalışmalarınızda şelpe tekniğini ne düzeyde kullanıyorsunuz?	8	20,0	19	47,5	8	20,0	4	10,0	1	2,5
Bağlama derslerinde şelpe tekniğine ne düzeyde yer veriyorsunuz?	15	37,5	13	32,5	12	30,0	0	0,0	0	0,0
Diğer Güzel Sanatlar Lisesindeki meslektaşlarınızın bağlama derslerinde şelpe tekniğini kullanma durumları ne düzeydedir?	4	10,0	22	55,0	12	30,0	2	5,0	0	0,0
Öğrencilerinize şelpe tekniği öğrenimiyle ilgili ne derece yönlendirme yapıyorsunuz?	3	7,5	10	25,0	17	42,5	9	22,5	1	2,5

Tablo 4.3 incelendiğinde ankete katılım sağlayan 40 GSL bağlama öğretmeninin, bireysel çalışmalarında şelpe tekniğini %47,5 “çok az” kullanıyorum, %2,5 “çok fazla kullanıyorum ; bireysel çalışmalarında bu tekniği ne düzeyde kullandıkları hakkında %47,5 “çok az” düzeyde kullanıyorum, %2,5 “çok fazla” düzeyde kullanıyorum ; bağlama derslerinde şelpe tekniğine %37,5 “hiç” yer vermiyorum; diğer GSL’deki meslektaşlarının bağlama dersinde şelpe tekniğini kullanması ile ilgili %55,0 “çok az”, çok fazla kullanan bulunmamaktadır olarak nitelendirdikleri ve öğrencilere bu teknikle ilgili yönlendirme yapmaları konusunda %42,5 “kısmen” , %2,5 “çok fazla” yanıtlarını verdikleri görülmektedir.

Elde edilen bulgularda, GSL bağlama öğretmenlerinin bireysel çalışmalarında şelpe tekniğini kullanımlarının ve çalışmalarında bu tekniğe yer vermelerinin çok az düzeyde olduğu, GSL’deki bağlama derslerinde bu tekniğe hiç yer vermediği ve meslektaşlarının da derslerinde bu tekniği çok az kullandıkları ve son olarak öğrencilerine şelpe tekniği ile ilgili kısmen yönlendirme yaptıkları yanıtlarını verdikleri dikkat çekmektedir.

Tablo 4.4 Örneklem grubundaki bağlama öğretmenlerinin “şelpe tekniğinin öğrencilerin enstrüman çalmadaki sürecine, temel bağlama çalma eğitimi durumlarına ve eski programdaki GSL kitabının kullanımına” ait yanıtlarının yüzde ve frekans dağılımları

<i>Soru</i>	<i>Evet</i>		<i>Hayır</i>	
	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Bağlama dersinde şelpe tekniği kullanımının öğrencilerin enstrümandaki gelişim sürecine katkı sağlayacağını düşünüyor musunuz?	35	87,5	5	12,5
Sizce, öğrenci şelpe tekniğine başlamadan önce temel (asgari) bağlama eğitimi tamamlamış olmalı mıdır?	38	95,0	2	5,0
(2006-2016) yılları arasında kullanılan Güzel Sanatlar Lisesi kitabında) bulunan şelpe tekniği ile ilgili etüt ve eserleri öğrencilerinizle çalıştınız mı?	10	25,0	30	75,0

Tablo 4.4 incelendiğinde ankete katılım sağlayan 40 GSL bağlama öğretmeninin %87,5'inin şelpe tekniği kullanımının enstrüman gelişimine katkı sağlayacağını, %12,5'i ise şelpe tekniği kullanımının enstrüman gelişimine katkı sağlamayacağını belirtmiştir. Şelpe tekniğine başlamadan önceki temel bağlama eğitimi ile ilgili yanıtlar incelendiğinde, %95'i şelpe tekniğine başlamadan temel bağlama eğiminin tamamlanmış olması gerektiğini, %5'i ise şelpe tekniğine başlamadan temel bağlama eğiminin tamamlanmış olmasının gerekmediğini belirtmiştir. Son olarak öğretmenlerin (2006-2016) yılları arasında kullanılan Güzel Sanatlar Lisesi kitabında şelpe tekniği ile ilgili etüt ve eserlerin çalışılması ile ilgili yanıtları incelendiğinde, bu kitapta bulunan şelpe tekniğiyle ilgili eser ve etütlere %75'i çalışmadığını, %25'i çalıştığını ifade etmişlerdir.

Bağlama öğretmenlerinin verdikleri yanıtlardan yola çıkılarak elde edilen bulgulara göre, şelpe tekniği kullanımının enstrüman gelişimine katkı sağlayacağı ve öğrencinin şelpe tekniğine başlamadan önce temel bağlama eğitimini tamamlaması gerektiği söylenebilir. Aynı zamanda demografik sorular kısmında GSL'deki hizmet süreniz sorusundan yola çıkarak 6-10 yıl ve üstü 17 kişinin bulunduğu görülmektedir. Çalışma grubundaki öğretmenlerin demografik özelliklerinden hareketle ortalama 6-10 yıl üzerinde GSL'de hizmet ettikleri düşünüldüğünde söz edilen yıllarda MEB'nin gönderdiği GSL kitabını çalgı eğitiminde kullanmadıkları, kitapta yer alan etüt ve eserleri göz ardı ettikleri dikkat çekmektedir.

Tablo 4.5 Örneklem grubundaki bağlama öğretmenlerinin “kullandıkları kaynaklara” ait yanıtlarının yüzde ve frekans dağılımları

<i>Soru</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Şelpe tekniğini kullanıyorsanız hangi kaynaklardan yararlanıyorsunuz?		
Erol Parlak – Şelpe Tekniği Metodu 1-2	11	27,5
Erdal Erzincan & Arif Sağ – Bağlama Metodu 1-2	5	12,5
Erdal Erzincan – Bağlama İçin Besteler	1	2,5
Sinan Ayyıldız – Modern Şelpe Repertuarı	0	0,0
2006-2016 yılları arasında kullanılan Güzel Sanatlar Lisesi ders kitabı	7	17,5
Diğer (lütfen belirtiniz)	16	40,0
Toplam	40	100,0

Tablo 4.5 incelendiğinde ankete katılım sağlayan 40 GSL bağlama öğretmenin şelpe tekniğinde kullandıkları kaynaklarla ilgili verdikleri yanıtlar incelendiğinde bağlama öğretmenlerinin, %40,0’ı “diğer” kaynakları, %27,5’i Erol Parlak – Şelpe Tekniği Metodu 1-2” kullandığını, %17,5’inin “Eski GSL Ders Kitabı”, %15,0’inin “Erdal Erzincan & Arif Sağ – Bağlama Metodu 1-2” kullandığını, %5’inin “Erdal Erzincan – Bağlama İçin Besteler” ve %2,5’inin “Sinan Ayyıldız – Modern Şelpe Repertuarı” kaynakları kullandığı yanıtlarını verdikleri görülmektedir. Diğer seçeneğine bakıldığında ise bağlama öğretmenleri herhangi bir kaynaktan yararlanmadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 4.6 Örneklem grubundaki bağlama öğretmenlerinin “*tercih ettikleri nota yazımına*” ait yanıtlarının yüzde ve frekans dağılımları

<i>Soru</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Şelpe tekniğinde hangi nota yazımını tercih ediyorsunuz?		
Erdal Erzincan & Arif Sağ	13	32,5
Erol Parlak	17	42,5
Diğer (lütfen belirtiniz)	10	25,0
Toplam	40	100,0

Tablo 4.6 incelendiğinde ankete katılım sağlayan 40 GSL bağlama öğretmenin şelpe tekniğinde tercih ettikleri nota yazımıyla ilgili verdikleri yanıtlar incelendiğinde bağlama öğretmenlerinin, %42,5’inin “Erol Parlak” , %32,5’inin “Erdal Erzincan & Arif Sağ” ve %25,0’inin diğer yanıtlarını verdikleri görülmektedir. Diğer seçeneğine bakıldığında ise 10 yanıtta 9 katılımcının bu tekniği kullanmadığı için tercih ettikleri nota yazım şeklinin de olmadığı görülmekle beraber 1 katılımcı ise “kendi ders notlarım” şeklinde ifade etmiştir

Elde edilen bulgular doğrultusunda GSL bağlama öğretmenlerinin, şelpe nota yazımında yoğunlukla Erol Parlak’ın nota yazımını tercih ettikleri söylenebilir. Nitekim verilen yanıtlara göre Erdal Erzincan & Arif Sağ nota yazımının göz ardı edilemeyecek sayıda olduğu düşünülmektedir.

4.3 Üçüncü Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum

“Güzel Sanatlar Lisesi bağlama eğitiminde şelpe tekniğinin gerekliliği konusunda öğretmen görüşleri nelerdir?”

Tablo 4.7 Örneklem grubundaki bağlama öğretmenlerinin
“öğrencilerin şelpe tekniğini kullanma durumlarının ve tanımalarının öğrenciye
katkılarına” ait yanıtlarının yüzde ve frekans dağılımları

Sorular	Hiç		Çok az		Kısmen		Fazla		Çok fazla	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Sizce, öğrenciler şelpe tekniğini ne düzeyde tanımalıdır?	1	2,5	0	0,0	18	45,0	15	37,5	6	15,0
Şelpe tekniği kullanımının öğrencinin, enstrüman gelişimine ne düzeyde katkı sağlayacağını düşünüyorsunuz?	1	2,5	3	7,5	11	27,5	16	40,0	9	22,5
Öğrencilerin şelpe tekniği kullanmasını ne derecede gerekli görüyorsunuz?	1	2,5	2	5,0	15	37,5	14	35,0	8	20,0
Öğrencilerin şelpe tekniğini öğrenme isteği ne düzeydedir?	4	10,0	3	7,5	21	52,5	8	20,0	4	10,0

Tablo 4.7 incelendiğinde ankete katılım sağlayan 40 GSL bağlama öğretmenin, öğrencilerin şelpe tekniğini ne düzeyde tanımalıdır sorusuna çoğunlukla %45,0 “kısmen”, %2,5 ise “hiç”; şelpe tekniğinin kullanımının öğrencinin enstrümandaki gelişimine katkı sağlamasıyla ilgili %40,0 “fazla”, %2,5 “hiç”; öğrencilerin bu tekniği kullanması gerekliliğine %37,5 “kısmen”, %2,5 “hiç”; öğrencilerin şelpe tekniğini öğrenme isteği ile ilgili ise %52,5 “kısmen”, %7,5 “çok az” yanıtı verdikleri görülmektedir.

Elde edilen bulgulara göre öğrencilerin şelpe tekniğini ne düzeyde tanımalıdır sorusuna bakıldığında ağırlık olarak “kısmen” (f-18) gibi dursa da genel toplama baktığımızda “fazla ve çok fazla” seçeneğinde 21 öğretmen, “hiç ve çok az” seçeneğinde ise sadece 1 öğretmen olduğu görülmekte, görece kısmen diyen öğretmenlerin tam emin olamadıkları düşünülmektedir. Aynı

tabloda bulunan öğrencilerin bu tekniği kullanmasının gerekliliği konusunda ağırlık olarak “kısmen” (f-15) gibi dursa da öğrencilerin bu tekniği, “fazla ve çok fazla” kullanmasını gerektiği seçeneği belirten 22 öğretmen olduğu dikkat çekmekte ve şelpe tekniği kullanımının öğrencilerin enstrüman gelişiminde fayda sağlayacağı söylenebilmektedir. Aynı zamanda öğrencilerin şelpe tekniği öğrenmeye kısmen istekli oldukları düşünülmektedir. Bağlama öğretmenlerinin şelpe tekniği hakkında “çok az” bilgi sahibi olmaları göz önünde bulundurularak tablo 4.3’ de öğrencilerin ne düzeyde yönlendiriyorsunuz sorusunun yanıtlarıyla karşılaştırıldığında öğrencilerin öğrenme isteklerinin fazla olmamasının, öğretmenlerin az bilgilendirme ve yönlendirme yapıyor olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Tablo 4.8 Örneklem grubundaki bağlama öğretmenlerinin “Şelpe tekniğinin GSL’de öğrenimine başlanması gereken sınıf düzeyine” ait yanıtlarının yüzde ve frekans dağılımları

<i>Soru</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Şelpe tekniğine Güzel Sanatlar Lisesinde hangi sınıf düzeyinde başlanmalıdır?		
9. sınıf	8	20,0
10. sınıf	7	17,5
11. sınıf	15	37,5
12. sınıf	7	17,5
Hiçbiri	3	7,5
Toplam	40	100,0

Tablo 4.8 incelendiğinde ankete katılım sağlayan 40 GSL bağlama öğretmenin şelpe tekniğine Güzel Sanatlar Lisesi’nde başlama düzeyleriyle ilgili verdikleri yanıtlar incelendiğinde ; %37,5’inin 11. sınıf, %20,0’ının 9. sınıf, %17,5’inin 10. ve 12. sınıf ve %7,5’inin ise hiçbiri olarak yanıtladığı görülmektedir.

4.4 Dördüncü Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum

“Güzel Sanatlar Lisesi bağlama öğretmenlerinin şelpe tekniği konusundaki yeterlilikleri ne şekildedir?”

Tablo 4.9 Örneklem grubundaki bağlama öğretmenlerinin “*bireysel şelpe eğitim durumlarına*” ait yanıtlarının yüzde ve frekans dağılımları

<i>Soru</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Şelpe eğitimi aldınız mı?		
Evet	4	10,0
Hayır	36	90,0
Toplam	40	100,0

Tablo 4.9 incelendiğinde ankete katılım sağlayan 40 GSL bağlama öğretmenin %10'u şelpe eğitimi aldığını, %90'ı ise şelpe eğitimi almadığı yanıtını vermiştir.

Elde edilen bulgular doğrultusunda GSL öğretmenlerinin şelpe eğitimi almadığı dikkat çekmektedir. Örneklem grubundaki yer alan 40 GSL bağlama öğretmenin eğitim düzeyleri, mezunları oldukları kurum ve müzik öğretmenliği hizmet süreleri, bağlama dersi verme süreleri göz önünde bulundurulduğunda kültürümüzün en eski ve önemli çalma tekniklerinden biri olan şelpe (el ile çalma) tekniğini çalmamaları dikkat çekicidir. Şelpe tekniğinin eğitimini almadıkları ve bu tekniği çalmamalarından kaynaklı olarak MEB'in gönderdiği eski GSL bağlama kitabında bulunan şelpe tekniği ile ilgi etüt ve eserlerin, öğrencilerle çalışılmadığı düşünülmektedir.

Tablo 4.10 Örneklem grubundaki bağlama öğretmenlerinin “şelpe tekniğine hakimiyet ve yeterlilik durumlarına” ait yanıtlarının yüzde ve frekans dağılımları

<i>Sorular</i>	Hiç		Çok az		Kısmen		Fazla		Çok fazla	
	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Şelpe tekniğine olan hakimiyet düzeyinizi ne şekilde ifade edersiniz?	6	15,0	17	42,5	14	35,0	3	7,5	0	0,0
Şelpe tekniği kullanmadaki yeterliğinizi ne şekilde ifade edersiniz?	5	12,5	20	50,0	12	30,0	3	7,5	0	0,0
Şelpe tekniğinin öğretimindeki yeterliğinizi ne şekilde ifade edersiniz?	7	17,5	16	40,0	14	35,0	2	5,0	1	2,5

Tablo 4.10 incelendiğinde ankete katılım sağlayan 40 GSL bağlama öğretmeninden %42,5’i şelpe tekniğine olan hakimiyetlerini “çok az” olarak derecelendirdikleri, şelpe tekniğine olan hakimiyetlerinin “çok fazla” olarak derecelendiren kimsenin olmadığı görülmektedir. Şelpe tekniği kullanmadaki yeterliklerine %50’si “çok az” yanıtını verirken “çok fazla” seçeneğini kimse işaretlememiştir. Şelpe tekniği öğretimindeki yeterlikleri ile ilgili ise %40’ı “çok az”, %2,5’i ise “çok fazla” olarak yanıt vermiştir.

Elde edilen bulgular doğrultusunda GSL bağlama öğretmenlerinin şelpe tekniğindeki hakimiyet düzeylerine, bu tekniğin kullanımındaki yeterliklerine ve bu tekniğin öğretimindeki yeterliklerine ilişkin çoğunlukla “çok az” yönünde yanıtlar verdikleri görülmektedir. GSL’de verilen bağlama eğitiminde şelpe tekniğine başlanmalı yanıtını veren bağlama öğretmenlerinin şelpe tekniğindeki hakimiyet düzeylerinin, kullanım ve öğretim ve yeterliklerinin “çok az” derecesinde çıkmasının dikkat çekici bir durum olduğu söylenebilir.

Tablo 4.11 Örneklem grubundaki bağlama öğretmenlerinin “şelpe tekniğinin eğitimini alma durumlarına” ait yanıtlarının yüzde ve frekans dağılımları

<i>Soru</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Şelpe tekniği ile ilgili eğitim durumunuz nedir?		
Lisans düzeyinde eğitim aldım	0	0,0
Lisansüstü düzeyinde eğitim aldım	0	0,0
Özel ders ile eğitim aldım	3	7,5
Kendi kendime öğrendim	11	27,5
Herhangi bir eğitim almadım	23	57,5
Diğer (Lütfen belirtiniz)	3	7,5
<i>Toplam</i>	40	100,0

Tablo 4.11 incelendiğinde ankete katılım sağlayan 40 GSL bağlama öğretmenin şelpe tekniğiyle ilgili eğitim durumlarının yanıtları incelendiğinde, %57,5’i herhangi bir eğitim almadıklarını ; %27,5 kendi kendine öğrendiklerini ; %7,5’i diğer ; %7,5’i özel ders aldıklarını belirtmişler, lisans/lisansüstü düzeyde ise kimse eğitim aldığını belirtmemiştir.

Elde edilen bulgular doğrultusunda GSL’ de bağlama dersi veren öğretmenlerin, şelpe tekniği ile ilgili eğitim durumlarına bakıldığında çoğunlukla herhangi bir eğitim almadığı dikkat çekmektedir. Bir kısım öğretmenin bu tekniği kendi kendilerine öğrendikleri ve diğer seçeneğinde verilen yanıtlara bakıldığında ise İstanbul Teknik Üniversitesi’nde Ali Kazım Akdağ’ın verdiği 5 günlük seminerde bu eğitimi aldıklarını ifade etmişlerdir.

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde, Türkiye’deki 24 Güzel Sanatlar Lisesi bağlama öğretmenine uygulanan 40 soruluk ankete verilen yanıtlar doğrultusunda elde edilen bulgular tartışılmıştır. Bu tartışmalar ışığında ileride yapılacak çalışmalara ve literatüre katkıda bulunması açısından önerilerde bulunulmuştur. Şelpe tekniğiyle ilgili literatür incelendiğinde, yapılan araştırmaların sınırlı olduğu ; GSL’de çalışılmış bir araştırma bulunmadığı ; şelpe tekniğinin eğitimde kullanılma durumları ile ilgili herhangi bir çalışma bulunmadığı tespit edilmiş ve bu bulgular “Sonuç ve Tartışma” bölümünde ilgili literatür ile karşılaştırmalı olarak tartışılmıştır.

5.1 Sonuç ve Tartışma

5.1.1 Birinci Alt Problem Sorusuna Yönelik Sonuçlar

Çalışmanın birinci alt problemini oluşturan “Güzel Sanatlar Lisesi bağlama eğitiminde şelpe tekniğinin yeri ve önemi konusunda öğretmen görüşleri nelerdir?” sorusuna ait bulgular incelendiğinde;

- (Tablo 4.1) Bağlama öğretmenleri, şelpe tekniğine GSL’de verilen bağlama eğitiminde başlanması, bu tekniğin GSL’de her dönemde öğretilmesi ve verilen eğitimde şelpe tekniğiyle ilgili etüt-eserlerin çalışılması gerektiğini belirtmişlerdir. Bununla birlikte bağlama öğretmenlerinin şelpe tekniğinin öğretimi ve yeterlikleri hakkında verdikleri yanıtları incelendiğinde, bu tekniğin öğretiminde kendilerini yeterli bulmadıkları dikkat çekmektedir. Konu ile bağlantılı olarak Erbil (2021), araştırmasında müzik öğretmeni olan bireylerin meslekleri gereği farklı çalgıları kullanmalarından ve “şelpe tekniği” ile çalınan üç telli curanın öğrencilere gösterilmesinin oldukça ilgi çekici ve öğrencilerin motivasyonunu olumlu yönde etkileyeceği sonuçlarına varmıştır. Erbil (2021) tarafından yapılan çalışmanın sonuçları ile bu araştırmasının bulgularının birbirini desteklediği görülmektedir.
- (Tablo 4.2) Verilen yanıtlara bakıldığında öğrencilerin şelpe tekniği hakkındaki bilgi düzeylerinin düşük olduğu görülmektedir. Bağlama öğretmenlerinin yeterli düzeyde bilgilendirme yapmadıkları bu soruya verilen yanıtları destekler nitelikte olduğu düşünülmektedir. Karşılaşılan bu yanıtlar göz önünde bulundurulduğunda, konuya daha fazla önem verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

5.1.2 İkinci Alt Problem Sorusuna Yönelik Sonuçlar

Çalışmanın ikinci alt problem olan “Güzel Sanatlar Lisesi bağlama eğitiminde şelpe tekniğinin işlevi ve kullanımı konusunda öğretmen görüşleri nelerdir?” sorusuna ait bulgular incelendiğinde;

- (Tablo 4.3) Bağlama öğretmenlerinin kendi çalışmalarında şelpe tekniğini yeterli derecede kullanmadıkları ; bağlama derslerinde şelpe tekniği öğretimine az yer verdikleri ; diğer meslektaşlarının da bu tekniği derslerinde yeterli derecede kullanmadıkları ve öğrencilerine bu teknikle ilgili yeterli derecede yönlendirme yapmadıkları görülmektedir. Nitekim GSL bağlama öğretmenlerinin, “bağlama eğitiminde şelpe tekniğinin derslerde çalışılması ve kullanılması gereklidir” yanıtları göz önünde bulundurulduğunda, ders içeriğinde neden kullanmadıkları sorusunun bir başka araştırmada ele alınması gerektiği düşünülmektedir. Öğrencilere şelpe tekniği ile ilgili yeterince yönlendirme yapılması ve bu tekniğin derslerde kullanılması durumunda; öğrencilerin şelpe tekniğe ilgi ve bilgi düzeylerinin artacağı ve şelpe tekniğinin gelişimine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Erbil (2021)’in, araştırmasındaki bu tekniği çalmanın bağlama öğrencilerine yarar sağladığı aynı zamanda kültürel değerlerin farkındalığının da artacağına vurgu yaparak, şelpe tekniği ile çalınan üç telli curanın eğitiminin öğrencinin dağarcığını genişleteceğine ve ülkemizin öz müzik tınılarının kuşaklar arası aktarımının sağlanacağına ilişkin tespitleri bu düşünceyi destekler niteliktedir.
- (Tablo 4.4) Bağlama öğretmenlerinin GSL’de verilen bağlama eğitiminde bu tekniğin kullanımının öğrencilerin enstrüman gelişimine katkı sağlayacağını ; bir yandan bu tekniğe başlamadan önce temel bağlama çalma eğitimini tamamlamış olmaları gerektiğini ; 2006 - 2016 yılları arasından kullanılan GSL ders kitabının içeriğinde bulunan şelpe tekniği ile ilgili çalışmaların yapılmadığını ve bu çalışmaların göz ardı edildiğini belirttikleri görülmektedir. Yanıtlar incelendiğinde, öğretmenlerin bu tekniğe GSL’de başlanması gerektiğini ve öğrencilerin enstrüman gelişimine katkı sağlayacağını düşündükleri görülmekle birlikte, MEB’in önceki yıllarda şelpe tekniğini de içinde barındıran bu kitabın kullanılmadığı ve diğer sorulara verilen yanıtlarla çeliştiği dikkat çekmektedir.

- (Tablo 4.5) Şelpe tekniğini kullanan bağlama öğretmenlerinin tercih ettiği kaynaklara bakıldığında “Erol Parlak – Şelpe Tekniği Metodu 1-2” metodunu ağırlıklı olarak tercih edildiği görülmektedir. 2006 - 2016 yılları arasında kullanılan Güzel Sanatlar Lisesi ders kitabı içeriğinde ağırlıklı olarak Erol Parlak’ın düzenlediği eserler ve etütler olduğu belirlenmiş olup, verilen cevaplar doğrultusunda Erol Parlak’ın düzenlemelerinin yoğunlukla kullanıldığı söylenebilir.
- (Tablo 4.6) Literatürde şelpe tekniğinin nota yazımında ortak bir yazım bulunmadığı bilinmekle birlikte ; bu tekniği kullanan öğretmenlerin çoğunlukla Erol Parlak’ın nota yazımını tercih ettikleri görülmektedir. Erol Parlak’ın şelpe metodunun Erdal Erzincan & Arif Sağ’dan önce yayınlamış olmasından dolayı öğretmenlerin daha erken metot yazar Erol Parlak’ın nota yazımındaki sembol ve işaretleri tercih ettikleri gözlemlenmektedir. Erbil (2021), çalışmasında Erdal Erzincan, Arif Sağ, Erol Parlak gibi büyük sanatçıların yazdığı metotlarının şelpe tekniğinin kullanımında faydalı olacağını belirtmiş ve bu önde gelen isimlerin yazdıkları bu metodlar sayesinde şelpe tekniğinin geleneksel bir anlayıştan çıkarak evrensel bir noktaya taşınacağına vurgu yapmıştır.

5.1.3 Üçüncü Alt Problem Sorusuna Yönelik Sonuçlar

Çalışmanın üçüncü alt problemini oluşturan “Güzel Sanatlar Lisesi bağlama eğitiminde şelpe tekniğinin gerekliliği konusunda öğretmen görüşleri nelerdir?” sorusuna ait bulgular incelendiğinde;

- (Tablo 4.7) Verilen yanıtlar incelendiğinde, öğrencilerin şelpe tekniğini tanması gerektiği ; bu tekniğin kullanımının öğrencilerin enstrüman gelişimine fayda sağlayacağı ve öğrencilerin bu tekniği kullanmasının oldukça gerekli olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Öğretmenlerin bu teknikle ilgili verdikleri yanıtlarda, bu tekniğin öğrenciler için faydalı ve enstrüman çalmada oldukça yararlı bir teknik olduğunu belirtmişlerdir. Ancak öğretmenlerin bu tekniği bağlama derslerinde kullanmadıkları da dikkat çekmektedir. Öğretmenlerin Tablo 4.4’deki yanıtlarına bakıldığında öğrenciler için yararlı olan bu tekniğin derslerde kullanılmasının, öğrencinin enstrümandaki gelişimi açısından fayda sağlayacağını belirtmişlerdir. Bu sayede şelpe tekniğinin de gelişimine katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

- (Tablo 4.8) Verilen yanıtlarda şelpe tekniğine GSL 11. sınıf düzeyinden başlanması gerektiği belirtilmektedir. Verilen bu yanıtlar, şelpe tekniği çalmadan önce temel bağlama eğitimini tamamlamış olma durumu sorusuna verilen yanıtları destekler niteliktedir. Karşılaşılan bu bulgu göz önünde bulundurulduğunda, öğrencilerin 9. ve 10. sınıf düzeyinde temel bağlama eğitimini tamamladıktan sonra 11. sınıfta şelpe tekniğine başlayabilecekleri anlaşılmaktadır. Aynı zamanda verilen yanıtlardan yola çıkılarak, öğretmenlerin bu tekniği derslerde kullanmamalarının mesleki yeterliliklerinin az olmasından kaynaklandığı düşünülebilir. Her ne kadar öğretmenlerin bu tekniğe başlama düzeyi hakkındaki yanıtlarının farklı olduğu gözlemlense de MEB'in yayınladığı GSL kitabını da bulunan bu tekniğin her düzeye ve her öğrenciye uygun şekilde verildiği görülmektedir. Bu görüşü destekler nitelikte ilgili alan çalışması yapan, aynı zamanda söz konusu kitabın yazarlarından biri olan Akdağ (2021) çalışmasında, 2006-2016 yılları arasından kullanılan Güzel Sanatlar Lisesi ders kitabının tematik olarak her sınıfa ve her düzeye uygun bir şekilde ayrı ayrı olarak tasarlandığını ve üniteler halinde verildiğini belirtmiştir.

5.1.4 Dördüncü Alt Problem Sorusuna Yönelik Sonuçlar

Çalışmanın dördüncü problem olan “Güzel Sanatlar Lisesi bağlama öğretmenlerinin şelpe tekniği konusundaki yeterlilikleri ne şekildedir?” sorusuna ait bulgular incelendiğinde;

- (Tablo 4.9) Araştırmaya katılım sağlayan bağlama öğretmenlerinin şelpe tekniği ile ilgili eğitim durumlarına ilişkin yanıtlara bakıldığında “herhangi bir eğitim almadım” yanıtının yoğunluk gösterdiği ve bu yanıtlardan yola çıkarak şelpe eğitimi almadıkları sonucu ortaya çıkmaktadır.
- (Tablo 4.10) GSL bağlama öğretmenlerinin “şelpe tekniğine hakim olmadıkları, bu tekniğin kullanımında ve öğretiminde kendilerini yeterli bulmadıkları” yanıtlarını verdikleri görülmektedir. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlar karşılaştırıldığında, enstrüman eğitiminin öncelikli dersler arasında yer aldığı Güzel Sanatlar Liselerinde bağlama eğitmeni olan öğretmenlerin ; her teknikle ilgili yeterli düzeyde bilgi sahibi olmaları ; güncel bilgilerden yararlanmaları ; kendilerini yetersiz gördükleri

durumlarda geliştirmeleri gerektiği ve öğrencilerini enstrümanlarında her yönden geliştirmeleri ile yükümlü oldukları düşünölmektedir. Nitekim Erzincan (2021)'ın çocuklar için çıkardığı bağlama kitabı incelendiğinde, çocuklar için şelpe tekniği ile alakalı eserler/etütler yer aldığı görölmektedir. 7-12 yaşındaki çocuklar için uygun olan bu kitapla eğitim alan öğrencilerin bir kısmının GSL'ni kazanıp eğitimlerine bu okullarda devam ettiği düşünöldüğünde, öğrencilerin bu konuda daha da gelişmesi ve ilerlemesi ačíısından, şelpe tekniğinin bağlama öğretmenleri tarafından kavranması, kendilerini bu konuda yetiştirilmesi gerektiği düşünölmektedir.

- (Tablo 4.11) GSL bağlama öğretmenlerinin şelpe tekniği ile ilgili herhangi bir eğitim almadıkları dikkat çekmekle birlikte, bazı öğretmenlerin bu tekniği kendi kendine öğrendiği ; bazılarının İstanbul'da yapılan meslek içi bir seminerde öğrendiklerine ilişkin bulgulara ulaşılmıştır. Öğretmenler her ne kadar bu tekniğin eğitimini almadıklarını belirtirler de, gerek kendi çabaları ile gerekse meslek içi seminerlerle bu tekniğin temel eğitimini aldıkları görölmektedir. GSL'de görev yapmak için belirli kriterlerin sağlanması gerektiği göz önünde bulundurulduğunda, bağlama öğretmenlerinin şelpe tekniği konusunda yeterli olmaları gerektiği düşünölmektedir.

5.2 Öneriler

5.2.1 şelpe Tekniğine Yönelik Öneriler

1. Bağlama öğretmenlerinden 'Güzel Sanatlar Lisesi 2006-2016 müfredatı bağlama ders kitabında' yer alan ve daha sonrasında kaldırılan şelpe tekniğiyle ilgili ünitelerin ; günümüzde tekrar müfredatta yer alması gerektiğine ilişkin yanıtlara ulaşılmıştır. Aynı zamanda konuyla ilgili verilen diğer yanıtlar da göz önünde bulundurulduğunda, bağlama öğretmenlerinin şelpe tekniğini bağlama derslerinde "her dönem çalışılması, programda yer alması ve ilgili teknikle etüt-eser çalışmalarının sürdürölmesi" gerektiğini belirttikleri görölmektedir. Bağlama öğretmenlerinin konuyla ilgili tüm yanıtları incelendiğinde ise, şelpe tekniğinin GSL'de verilen bağlama ders içeriğinde tekrar yer alması gerektiğini önerdikleri sonucuna ulaşılmaktadır.

2. Günümüzde Güzel Sanatlar Liselerinde görev yapan eğitimci "Öğretmen Alım (Uygulama) Sınavına" tabii tutulmaktadır. Çalgı eğitimi

konusunda yetkinliği bu sınavla birlikte belirlenmiş öğretmenlerin, çalgıya ve eğitimine yeterli düzeyde hakim olması gerektiği dşnlmektedir. Nitekim araştırmanın verilerinden elde edilen bulgular göz önünde bulundurulduğunda, bağlama ğretmenlerinin verdikleri “şelpe Tekniği ğretim yeterliklerinin, hakimiyet düzeylerinin ve bireysel yeterliklerinin az olduğu ” yanıtları dikkat çekmektedir. Bu nedenle öğretmenlerin konu hakkında güncel kalmaları, bireysel çalışmalarını zenginleştirmeleri ve kendilerini yetersiz buldukları konularda gelişime açık olmaları gerektiği önerilmektedir.

3. Güzel Sanatlar Liseleri bağlama ğretmenlerinin şelpe tekniği hakkında yeterliklerinin meslek içi seminerler ile arttırılabileceği önerilmektedir. Bu meslek içi eğitimlerle birlikte öğrencilere daha iyi yönlendirme yapılarak ; öğretiminin aktifleşeceği ve şelpe tekniğinin gelişimine katkı sağlayacağı dşnlmektedir.

4. Müzik eğitiminin ilk basamağı olarak düşünülen Güzel Sanatlar Liselerinde şelpe tekniği eğitimine başlayıp, lisans düzeyinde de devam edildiği dşnldğnde ; şelpe tekniğinin ve öğrencinin enstrüman gelişimine katkı sağlayacağı dşnlmektedir. Yüksek ğretim Kurumuna bağlı Konservatuarlar, Eğitim Fakülteleri, Güzel Sanatlar Fakülteleri vb. gibi müzik eğitimi veren kurumlardaki bağlama derslerinde şelpe tekniği konusunun da verilmesi önerilmektedir.

5. Yüksek ğretim Kurumuna bağlı bu kurumlardan mezun olan bireylerin Güzel Sanatlar Liselerinde bağlama ğretmeni olma durumları göz önünde bulundurulduğunda bu kurumlarda şelpe tekniğinin eğitimini alan ğretmenlerin GSL’ de bu tekniği daha yaygın kullanma ve ileri bir seviyeye taşınması açısından öğrencilere öğretilmesi ve doğru bir yönlendirme yapılarak öğrencilerin ilgilerinin arttırılması önerilmektedir.

6. şelpe Tekniği ile ilgili kullanılan kaynaklar incelendiğinde, nota yazımında kullanılan sembollerin ve işaretlerin farklılıklar gösterdiği görülmektedir. Bu nedenle nota yazımında gerekli çalışmalar yapılarak, ortak bir dil belirlenmesi ve farklılıkların ortadan kaldırılması gerektiği önerilmektedir.

5.2.2 Gelecekte Yapılacak alışmalara Yönelik neriler

1. İlgili literatürde bağlama eğitiminde şelpe tekniğinin kullanımı, yeri, önemi ve öğrenme süreci ile ilgili çalışmalara az rastlandığı dikkat çekmektedir. şelpe tekniğinin gelişimine katkı sağlamak amacıyla bu konuda yapılacak araştırmaların yaygınlaştırılması önerilmektedir.

2. Şelpe tekniğinin öğretiminde yaşanan sorunlar ve zorlukların araştırıldığı geniş kapsamlı bir araştırma yapılması önerilmektedir.

3. Şelpe tekniğiyle bağlama eğitime başlama ile mızraplı çalma tekniğiyle bağlama eğitime başlama durumlarındaki farkın açığa çıkartılabilmesi, gelişim sürecinin gözlemlenebilmesi ve olumlu-olumsuz durumların ortaya konulabilmesi amacıyla konuya ilişkin deneysel çalışmaların yapılması önerilmektedir.

4. ‘Güzel Sanatlar Lisesi 2006-2016 müfredatı bağlama ders kitabında’ yer alan ve daha sonrasında kaldırılan şelpe tekniğinin 2016 yılı itibariyle müfredattan ne sebeple kaldırıldığına yönelik araştırmaların yapılması gerektiği önerilmektedir.

5. Araştırmanın veri toplama aracından elde edilen verilerde “2006-2016 müfredatı bağlama ders kitabındaki etüt-eserlere çalışılmaması” bulgusuna rastlandığı dikkat çekmektedir. Bu kaynakta bulunan etüt-eserlerin ne sebeple çalışılmadığının araştırılması önerilmektedir.

6. Araştırmanın veri toplama aracından elde edilen verilerde, Güzel Sanatlar Lisesi bağlama öğretmenlerinin derslerde şelpe tekniğini kullanma durumlarını “bağlama derslerinde şelpe tekniğine hiç yer vermiyorum” şekilde ifade etmeleri dikkat çekmektedir. Bu nedenle derslerde kullanılma durumlarını ele alan çalışmaların yapılması önerilmektedir.

7. Güzel Sanatlar Lisesi öğrencilerinin şelpe tekniğiyle ilgili bilgi düzeyleri, ilgi durumları ve öğrenme istekleri konusunda bir çalışma yapılabileceği önerilmektedir.

8. Müzik eğitimi verilen kurumlarda (GSL ve yüksek öğretim kurumları) şelpe tekniğinin kullanımına ait literatürün az olduğu dikkat çekmektedir. Konu hakkında çalışmaların arttırılması ve daha kapsamlı hale getirilmesi gerektiği önerilmektedir.

6. KAYNAKLAR

(Bu tez çalışmasında APA 7th Edition atıf sistemi kullanılmıştır.)

- Açar, Y. (2019) *Bağlama eğitiminde kullanılan notasyonların öğrencilerin deşifre başarısına etkisi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Akçalı, C. (2012) *Bağlama metotlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Akdağ, A.K. (2021) *Bağlama eğitiminin psikomotor davranış basamaklarına göre yapılandırılması* Yayınlanmış Doktora Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Akdağ, A.K., Derin, U.Y. (2012) *Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri Türk ve Batı müziği çalgıları 10, 11, 12 sınıf bağlama ders kitabı* (3. Baskı), Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Akdağ, A.K., Tuncer, Ç. (2012) *Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri Türk ve Batı müziği çalgıları 9. sınıf bağlama ders kitabı* (3. Baskı), Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Algı, S. (2006) *Üniversitelerimizin eğitim fakültelerine bağlı müzik eğitimi ana bilim dallarında bağlamada yöresel tezene tavırlarının kullanım durumlarına yönelik bir çalışma*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Asiltürk, O. (2009) *Türkiye’de bağlama başlangıç eğitimi için hazırlanmış metotların içerik açısından değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ayyıldız, S. (2018) *Saz (bağlama) icrasında parmak vurma tekniği kullanarak ezgi kalıplarını üretme yöntemleri*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ayyıldız, S. (2021) *Modern şelpe repertuarı 1*. Kitapol Yayınları.
- Ayyıldız, S., Parlak, E. (2018) *The origin of parmak vurma (two-hand tapping) technique of saz (bağlama)*. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi 11(57): 889-894. https://www.researchgate.net/publication/326090765_THE_ORIGIN_OF_PARMAK_VURMA_TWO-HAND_TAPPING_TECHNIQUE_OF_SAZ_BAGLAMA
- Baysal, A.O. (2020) *Şelpe tekniğinde armonik uygulamalar için sistemleştirme yöntemi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Benli, Y. (2016) *bağlama resitali: bağlama’da ileri icra niteliğinin, alevi müziği ve kültürünün yaygınlaşmasına etkisi*, Yayınlanmamış Sanatta Yeterlilik Tezi. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Börekçi, A. (2016) *Bağlamada yöresel icra teknikleri eğitime yönelik etüt, egzersiz ve ön alıştırıcılar*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Büyükoztürk Ş., Çakmak, E.K., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. Ve Demirel, F. (2009) *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (4. Baskı), Pegem Akademi.

- Çalışkan, F. (2018) 1980'lerden günümüze performans pratiğinin dönüşümü ve etkileri: Bağlama çalgısında el ile (tezenesiz) çalma tekniği. *Portre Akademik Müzik ve Dans Araştırmaları Dergisi* 17: 7-29.
https://www.researchgate.net/publication/349552974_1980%27lerden_Gunumuze_Performans_Pratinin_Donusumu_ve_Etkileri_Baglama_Calgisinda_El_Ile_Tezenesiz_Calma_Teknigi
- Çalışkan, F. (2018) *Kapasite alanları: bağlamada el ile çalma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ceylan, Ş. (2018) *Şelpe öğretimi için kullanılan metot kitaplarının, semboller ve işaretler yönünden analizi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Çine, H. (1982) Üçtelli Bağlama Metodu. Şahsi Basım.
- Çoğulu, T. (2010) *Bağlama tekniklerinin klasik gitar icrasına uyarlanması*. Yayınlanmış Doktora Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çoğulu, T. (2011). Klasik gitar için yapılmış türkü düzenlemelerinde ve bestelerde bağlama çalım teknikleri. *Folklor/Edebiyat* 17(68):153-165.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/fe/issue/26032/274195>
- Demir, B. (2008) *Bağlama düzeninde icra edilen ezgilerde değişik çalma tekniklerinin incelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Demirbaş, T. (2020) *Enstrümantasyon açısından telli ve yaylı türk halk müziği çalgıları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Dönmez, E. C. (2022). Şelpe tekniğine yönelik yapılan çalışmaların incelenmesi: sistematik derleme. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 0 (41) , 341-372
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/adyusbd/issue/72352/1120042>
- Ekici, S. (2000) *Bağlama için etüdler ve tezene çalışmaları*. Gaziantep Üniversitesi.
- Emnalar, A. (1998) *Tüm yönleriyle Türk halk müziği ve nazariyatı*. Ege Üniversitesi Basımevi İzmir.
- Engin, C. (2021) *Bağlama eğitiminde parmak vurma tekniğine yönelik model önerisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van
- Erbil, K. (2021) *Burdur üçtelli bağlamasının müzik öğretmenliği programlarında kullanılabilirliğinin uzman görüşleri doğrultusunda incelenmesi*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur.
- Eroğlu, S. (2018) *Bağlama çalıp söylene kadınların müzik performansının toplumsal cinsiyet açısından incelenmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Erzincan, E. (2016, 26 Mayıs) Bağlamadaki tezeneli ve tezenesiz (şelpe) icraya ilişkin metodik yöntemlerdeki sorunlar ve çözümlemeleri, *Müzikte Metodoloji ve Müzikle İletişim Uluslararası Sempozyumu*. [Video]. YouTube. <https://youtu.be/vLdhHDhFGNE>

- Erzincan, E. (2019) Bağlama için besteler, Temkeş.
- Erzincan, E. (2021) Çocuklar için temel bağlama eğitimi, Temkeş.
- Gazimihal, M. R. (2001) Ülkelerde kopuz ve tezeneli sazlarımız. II. Baskı T.C Kültür Bakanlığı.
- Gerçek Ö. (2015) *Günümüz Türkiye kopuz'undaki organolojik ve icrasal özelliklerin değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Haşhaş, S. (2013) *Bağlama eğitiminde, bağlama tutuş, mızrap (tezene) tutuş-vuruş yönlerinin yeri ve önemi üzerine bir inceleme*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/445604>
- Kasymkulova, G. (2017) *Kırgızistan müzik eğitiminde kullanılan komuz çalgısının Türkiye müzik eğitiminde kullanılan benzer çalgılar ile karşılaştırılması (bağlama ailesi çalgıları örneği)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kılıç, S. (2013) Örneklemeye yöntemleri. Journal of Mood Disorders, 3 (1), 44-6. <https://dergipark.org.tr/en/pub/moodis/article/128256>
- Kızıler, Z., G. (2007) *Bağlamadaki şelpe tekniği yeni uygulamalarının armonik ve melodik yönden analizi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Oral, M. & Deran, E. (2018) İkitelli cura (ruzba) icrası, aktarımı ve âşık nesimi çimen'in bu bağlamdaki yeri ve önemi. Motif Akademi Halkbilimi Dergisi, 11 (21) , 53-68. Retrieved from. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mahder/issue/36252/408677>
- Oral, M. (2010) *Bağlamada belli başlı yöresel tavırların icrasından bozuk düzen ile bağlama düzeni arası transpozisyonda oluşan duyum farklılıkları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Oral, M. (2018) *Anadolu alevi-bektaşî âşıklık geleneğinde Âşık Nesimi Çimen ve iki telli cura icrası*, Yayınlanmamış sanatta yeterlilik tezi. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özdek, A. (2005) *Bağlama'nın ilköğretim 11. kademe sınıflarındaki müzik eğitiminde kullanımına yönelik bir çalışma*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Özen, N. (2004) Çalgı eğitiminde yararlanılan müzik eğitimi yöntemleri. Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2004, 2 (24), 57-63. <https://dergipark.org.tr/en/pub/gefad/issue/6759/90915>
- Parasız, G. (2009) *Keman öğretiminde kullanılmakta olan çağdaş Türk müziği eserlerinin seslendirilmesine yönelik olarak oluşturulan hazırlayıcı alıştırma ve işgörsellik ve etkililik yönünden incelenmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Parlak , E. (2005) El ile bağlama çalma şelpe tekniği metodu 2, Ekin Yayınevi.

- Parlak, E. (1998) *Türkiye’de el ile (tezenesiz) bağlama çalma geleneği ve çalış teknikleri*. Yayınlanmış Sanatta Yeterlilik Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Parlak, E. (2002) El ile Bağlama çalma şelpe tekniği metodu1. Ekin Yayınevi.
- Sağ, A., Erzincan, E. (2009) Bağlama Metodu. Cilt I, Pan Yayıncılık. (2009) Bağlama Metodu. Cilt II, Pan Yayıncılık.
- Şahin, C. (2016) *Temel bağlama eğitiminde kullanılan bağlama türüne yönelik uzman görüşleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.
- Sözen, İ. (2002) *Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde bağlama eğitimi ve çok sesli yapılanma çalışmalarının bu sürece yansımaları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Süleyman, Ş. (1992) *Kastamonu yöresi aşık musikisi tür ve biçimleri*, Yayınlanmamış Sanatta Yeterlilik Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sülünoğlu, U. (2018) *Trt repertuarındaki semah notalarının tavır yönünden analizi ve bağlama düzenine uyarlanması*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Ankara
- T.C. Resmi Gazete, (20 Haziran 1993) Sayı: 21613 <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/21613.pdf>
- T.C. Resmi Gazete, (20 Ağustos 1999) Sayı: 23792 <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/23792.pdf>
- Uslu, M. (1998) *Türkiye’de Çalgı Eğitiminin Yaygınlaştırılması ve Geliştirilmesi*, Yayınlanmış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yaşar, S. (2011) *Temel bağlama öğretiminde kullanılmakta olan ve önerilen tezene tekniğinin öğrencilerin bağlama çalma becerilerine etkisinin incelenmesi*, Yayınlanmış Sanatta Yeterlilik Tezi Afyon. Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Yıldız, S. (1992) *Tunceli cemlerinde semahların incelenmesi*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul

7. ŞEKİLLER KAYNAKÇASI

(Şekil 2.1) Ekici, Ş. (2012) Bağlama Eğitimi Yöntem ve Teknikleri, Yurtrenkleri Yayınevi, Ankara.

(Şekil 2.2) Ekici, Ş. (2012) Bağlama Eğitimi Yöntem ve Teknikleri, Yurtrenkleri Yayınevi, Ankara.

(Şekil 2.3) Ekici, Ş. (2012) Bağlama Eğitimi Yöntem ve Teknikleri, Yurtrenkleri Yayınevi, Ankara.

(Şekil 2.4) Ekici, Ş. (2012) Bağlama Eğitimi Yöntem ve Teknikleri, Yurtrenkleri Yayınevi, Ankara.

(Şekil 2.5) Ekici, Ş. (2012) Bağlama Eğitimi Yöntem ve Teknikleri, Yurtrenkleri Yayınevi, Ankara.

(Şekil 2.6) Ekici, Ş. (2012) Bağlama Eğitimi Yöntem ve Teknikleri, Yurtrenkleri Yayınevi, Ankara.

(Şekil 2.7) Ekici, Ş. (2012) Bağlama Eğitimi Yöntem ve Teknikleri, Yurtrenkleri Yayınevi, Ankara.

(Şekil 2.8) Ekici, Ş. (2012) Bağlama Eğitimi Yöntem ve Teknikleri, Yurtrenkleri Yayınevi, Ankara.

(Şekil 2.9) Parlak, E. (2002) El İle Bağlama Çalma Tekniği Metodu 1, Ekin Yayınları, İstanbul.

(Şekil 2.10) Parlak, E. (2005) El İle Bağlama Çalma Tekniği Metodu 2, Ekin Yayınları, İstanbul.

(Şekil 2.11) Sağ, A., Erzincan, E. (2009) Bağlama Metodu Cilt 1: Alıştırmalar ve Repertuvar, Pan Yayıncılık, İstanbul.

(Şekil 2.12) Sağ, A., Erzincan, E. (2009) Bağlama Metodu Cilt 1: Alıştırmalar ve Repertuvar, Pan Yayıncılık, İstanbul.

(Şekil 2.13) Sağ, A., Erzincan, E. (2009) Bağlama Metodu Cilt 1: Alıştırmalar ve Repertuvar, Pan Yayıncılık, İstanbul.

Fotoğraf Kaynakçası

Tezdeki tüm fotoğraflar araştırmacı tarafından çekilmiş olup herhangi bir kaynakçası bulunmamaktadır.

8. EKLER

EK 1: Öğretmen Anketi

EK 2: Araştırmanın Etik Kurul İzni

EK 3: Milli Eğitim Bakanlığı Araştırma Uygulama İzni

EK-1

Değerli eğitimciler:

Bu anket “*Güzel Sanatlar Liselerinde Şelpe Tekniği Kullanımına Yönelik Öğretmen Görüşleri*” konulu yüksek lisans tezim için veri toplamak amacıyla düzenlenmiştir. Anket 30 sorunda oluşmaktadır. Anketten elde edilecek geçerliliği ve güvenilirliği için lütfen tüm soruları cevaplayınız. Verilen yanıtlar kimseyle paylaşılmayacak, sadece araştırmacı tarafından değerlendirilecek ve araştırma haricinde kullanılmayacaktır.

Mert BALCI

Bolu Abant İzzet Baysal
Üniversitesi Eğitim
Bilimleri Enstitüsü

Yüksek Lisans
Öğrencisi

Soru 1: Eğitim vermekte olduğunuz kurum. (Lütfen yazınız)

.....

Soru 2: Öğrenim durumunuz nedir?

a) Lisans b) Yüksek lisans c) Sanatta Yeterlilik d) Doktora

Soru 3: Mezun olduğunuz program nedir?

a) Güzel Sanatlar Fakültesi b) Konservatuar c) Eğitim Fakültesi

Soru 4: Müzik öğretmeni olarak hizmet süreniz nedir?

a) 1-5 yıl b) 6-10 yıl c) 11-15 yıl d) 16-20 yıl e) 21 yıl ve üzeri

Soru 5: Güzel Sanatlar Lisesinde hizmet süreniz nedir?

a) 1-5 yıl b) 6-10 yıl c) 11-15 yıl d) 16-20 yıl e) 21 yıl ve üzeri

Soru 6: Kaç yıldır bağlama eğitimi veriyorsunuz?

a) 1-5 yıl b) 6-10 yıl c) 11-15 yıl d) 16-20 yıl e) 21 yıl ve üzeri

Soru 7: Şelpe eğitimi aldınız mı?

a) Evet b) Hayır

Soru 8: Şelpe tekniğiyle ilgili eğitim durumunuz nedir?

- a) Lisans düzeyinde eğitim aldım
- b) Lisansüstü düzeyde eğitim aldım
- c) Özel ders ile eğitim aldım
- d) Kendi kendime öğrendim
- e) Herhangi bir eğitim almadım
- f) Diğer (Lütfen belirtiniz)

Soru 9: Bireysel çalışmalarınızda şelpe tekniğini kullanıyor musunuz?

- a) Hiç
- b) Çok az
- c) Kısmen
- d) Fazla
- e) Çok fazla

Soru 10: Bireysel çalışmalarınızda şelpe tekniğini ne düzeyde kullanıyorsunuz?

- a) Hiç
- b) Çok az
- c) Kısmen
- d) Fazla
- e) Çok fazla

Soru 11: Şelpe tekniğine olan hakimiyet düzeyinizi aşağıda yer alan seçeneklerden hangisiyle ifade edersiniz?

- a) Hiç
- b) Çok az
- c) Kısmen
- d) Fazla
- e) Çok fazla

Soru 12: Şelpe tekniğini kullanmadaki yeterliliğinizi aşağıda yer alan seçeneklerden hangisiyle ifade edersiniz?

- a) Hiç
- b) Çok az
- c) Kısmen
- d) Fazla
- e) Çok fazla

Soru 13: Şelpe tekniğinin öğretimindeki yeterliliğinizi aşağıda yer alan seçeneklerden hangisiyle ifade edersiniz?

- a) Hiç
- b) Çok az
- c) Kısmen
- d) Fazla
- e) Çok fazla

Soru 14: Bağlama derslerinde şelpe tekniğine ne düzeyde yer veriyorsunuz?

- a) Hiç
- b) Çok az
- c) Kısmen
- d) Fazla
- e) Çok fazla

Soru 15: Diğer Güzel Sanatlar Lisesindeki meslektaşlarınızın bağlama derslerinde şelpe tekniğini kullanma durumları ne düzeydedir?

- a) Hiç
- b) Çok a
- c) Kısmen
- d) Fazla
- e) Çok fazla

Soru 16: Öğrencilerin şelpe tekniği hakkında bilgileri ne düzeydedir?

- a) Hiç
- b) Çok az
- c) Kısmen
- d) Fazla
- e) Çok fazla

Soru 17: Öğrencilerin şelpe tekniğini öğrenme isteği ne düzeydedir?

- a) Hiç
- b) Çok az
- c) Kısmen
- d) Fazla
- e) Çok fazla

Soru 18: Öğrencilerinize şelpe tekniği öğrenimiyle ilgili ne derece yönlendirme yapıyorsunuz?

- a) Hiç b) Çok az c) Kısmen d) Fazla e) Çok fazla

Soru 19: Şelpe tekniğini kullanıyorsanız, hangi kaynaklardan yararlanıyorsunuz?

- a) Erol PARLAK - Şelpe Tekniği Metodu 1-2
b) Erdal ERZİNCAN & Arif SAĞ- Bağlama Metodu 1-2
c) Erdal ERZİNCAN - Bağlama İçin Besteler
d) Sinan AYYILDIZ - Modern Şelpe Repertuarı
e) Eski Güzel Sanatlar Lisesi ders kitabı
f) Diğer (lütfen belirtiniz)

Soru 20: Şelpe tekniğinde hangi nota yazımını tercih ediyorsunuz?

- a) Erdal Erzincan & Arif SAĞ b) Erol Parlak c) Diğer (lütfen belirtiniz)

Soru 21: Sizce öğrenciler şelpe tekniğini ne düzeyde tanımalıdır?

- a) Hiç b) Çok az c) Kısmen d) Fazla e) Çok fazla

Soru 22: Şelpe tekniğine Güzel Sanatlar Lisesinde verilen bağlama eğitiminde başlanmalı mıdır?

- a) Evet b) Hayır

Soru 23: Şelpe tekniğine Güzel Sanatlar Lisesinde hangi sınıf düzeyinde başlanmalıdır?

- a) 9.sınıf b) 10. sınıf c) 11.sınıf d) 12.sınıf e) Hiçbiri

Soru 24: Şelpe tekniği güzel sanatlar lisesinde her dönem çalışılmalı mıdır?

- a) Evet b) Hayır

Soru 25: Bağlama dersinde şelpe tekniği kullanımının öğrencilerin enstrümandaki gelişim sürecine katkı sağlayacağını düşünüyor musunuz?

- a) Evet b) Hayır

Soru 26: Şelpe tekniği kullanımının öğrencilerin enstrüman gelişimine ne düzeyde katkı sağlayacağını düşünüyorsunuz?

- a) Hiç b) Çok az c) Kısmen d) Fazla e) Çok fazla

Soru 27: Öğrencilerin şelpe tekniğini kullanmasını ne derece gerekli görüyorsunuz?

- a) Hiç b) Çok az c) Kısmen d) Fazla e) Çok fazla

Soru 28: Sizce, Şelpe tekniği güzel sanatlar lisesi bağlama dersi programında yer almalı mı?

- a) Evet b) Hayır

Soru 29: Sizce,  Ğrenci Şelpe tekniğine başlamadan önce temel (asgari) bağlama eğitimini tamamlamış olmalı mıdır?

- a) Evet b) Hayır

Soru 30: Güzel sanatlar lisesinde verilen bağlama eğitiminde, Şelpe tekniğiyle ilgili eser/etüt çalışılmalı mıdır?

- a) Evet b) Hayır

Soru 31: (2006-2016) yılları arasında kullanılan Güzel Sanatlar Lisesi kitabında bulunan Şelpe tekniği ile ilgili etüt ve eserleri  Ğrencilerinizle çalıştınız mı?

- a) Evet b) Hayır

EK-2

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kurulu

Mert BALCI

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Güzel Sanatlar Eğitimi

Sayın Mert BALCI,

“Güzel Sanatlar Liselerinde Şelpe Tekniği Kullanımına Yönelik Öğretmen Görüşleri”
adlı İnsan Araştırmaları Etik Kuruluna yapmış olduğunuz başvurunuz (Protokol NO. 2021/463)
kurulumuzun 29.11.2021 tarihli ve 2021/11 toplantısında değerlendirilerek etik olarak uygun
bulunmuştur. Bilgilerinize sunarız.

EK- 3

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü

Sayı : E-62045208-605.01-43019232
Konu : Araştırma Uygulama İzni

08.02.2022

DAĞITIM YERLERİNE

- İlgi :a)Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Rektörlüğünün 31.01.2022 tarihli ve E-79594239-302.14-2200012405 sayılı yazısı.
b) 21.01.2020 tarihli ve 81576613-10.06.02-E.1563890 (2020/2) sayılı Genelge.
c) 08.02.2022 tarihli ve E-62045208-20-42991735 Makam Onayı.

04.01.2022 tarih ve E-62045208-20-40445329 sayılı Makam Oluru ile görevlendirilen komisyonumuz,Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Müzik Eğitimi Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Mert BALCI'nın, Dr. Öğr. Üyesi İsmail SÖZEN danışmanlığında yürütmekte olduğu "Güzel Sanatlar Liselerinde Şelpe Tekniği Kullanımına Yönelik Öğretmen Görüşleri" konulu çalışmasına veri sağlamak amacıyla Genel Müdürlüğümüze bağlı başvuruda bildirilen okullarımızın öğretmenlerine anket çalışması yapma izin talebine ilişkin Genel Müdürlüğümüz görüşü istenilen ilgi (a) yazı ve ekleri ilgi (b) Genelge çerçevesinde incelenmiştir.

Araştırmanın uygulama izni ilgi (c) Makam Onayı ile uygun görülmüştür.
Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Nazan ŞENER
Bakan a.
Genel Müdür

Ek: Araştırma Önerisi

DAĞITIM:

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesine (Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü)
Ankara Valiliğine (İl Milli Eğitim Müdürlüğü)
Kırıkkale Valiliğine (İl Milli Eğitim Müdürlüğü)
Kırşehir Valiliğine (İl Milli Eğitim Müdürlüğü)
Eskişehir Valiliğine (İl Milli Eğitim Müdürlüğü)
Bolu Valiliğine (İl Milli Eğitim Müdürlüğü)
Bartın Valiliğine (İl Milli Eğitim Müdürlüğü)
Düzce Valiliğine (İl Milli Eğitim Müdürlüğü)
Karabük Valiliğine (İl Milli Eğitim Müdürlüğü)
İstanbul Valiliğine (İl Milli Eğitim Müdürlüğü)

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : Atatürk Blv.06648 Kızılay/ANKARA

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Telefon No : 0312 309 10 00

Bilgi için: Ayşim SEÇEN

E-Posta: aysm.

Unvanı : Öğretmen

Kep Adresi

İnternet Adresi: www.meb.gov.tr

Fa : 0312 309 10 00

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden f512-2d74-33e2-8f23-f9d8 kodu ile teyit edilebilir.

Sakarya Valiliğine (İl Milli Eğitim Müdürlüğü)
Mersin Valiliğine (İl Milli Eğitim Müdürlüğü)
Burdur Valiliğine (İl Milli Eğitim Müdürlüğü)
Antalya Valiliğine (İl Milli Eğitim Müdürlüğü)
Isparta Valiliğine (İl Milli Eğitim Müdürlüğü)
İzmir Valiliğine (İl Milli Eğitim Müdürlüğü)
Aydın Valiliğine (İl Milli Eğitim Müdürlüğü)
Denizli Valiliğine (İl Milli Eğitim Müdürlüğü)
Muğla Valiliğine (İl Milli Eğitim Müdürlüğü)
Malatya Valiliğine (İl Milli Eğitim Müdürlüğü)
Elazığ Valiliğine (İl Milli Eğitim Müdürlüğü)
Erzincan Valiliğine (İl Milli Eğitim Müdürlüğü)
Erzurum Valiliğine (İl Milli Eğitim Müdürlüğü)
Siirt Valiliğine (İl Milli Eğitim Müdürlüğü)
Mardin Valiliğine (İl Milli Eğitim Müdürlüğü)
Gaziantep Valiliğine (İl Milli Eğitim Müdürlüğü)
Şanlıurfa Valiliğine (İl Milli Eğitim Müdürlüğü)

Adres : Atatürk Blv.06648 Kızılay/ANKARA

Telefon No : /

E-Posta: aysim.seccen@meb.gov.tr

Kep Adresi:

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Bilgi için: Aysim SEÇEN

Unvan : Öğretmen

İnternet Adresi: www.meb.gov.tr

Faks: ...

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden f512-2d74-33e2-8f23-f9d8 kodu ile teyit edilebilir.